

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

Santok, 2025 r.

1. Wstęp

Najważniejsze założenia deinstytucjonalizacji zostały określone w *Strategii rozwoju usług społecznych*, polityka publiczna polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) i wskazują przede wszystkim na traktowanie usług społecznych jako podstawowego komponentu polityki społecznej. Ich rozwój ma stanowić odpowiedź na wyzwania społeczne wynikające z takich procesów jak: zmiany demograficzne, a w tym starzenie się społeczeństwa, zmiany w strukturze rodzin i zwiększanie liczby gospodarstw nierodzinnych, przeobrażenia rynku pracy, wzrost liczby osób o szczególnych potrzebach i z niepełnosprawnościami, ryzyka socjalne, kryzysy personalne i rodzinne, a także zapotrzebowanie na nowe kompetencje i kwalifikacje osób pracujących w obszarze włączenia społecznego. Występujące ogromne zmiany społeczno-demograficzne, a także zwiększenie poziomu oczekiwań jakości życia ich dotyczących, wskazują także na potrzebę dostarczania usług nowej jakości, odpowiadającej indywidualnym potrzebom odbiorców, w miejscu im dostępnym. Zatem mówiąc o deinstytucjonalizacji mamy na myśli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej z zaangażowaniem społeczności lokalnej i działania organizacji społecznych.

Jednym z głównych trendów, który aktualnie determinuje rozwój polityki społecznej w Europie jest deinstytucjonalizacja usług społecznych, która jest procesem przejścia od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w lokalnej społeczności, realizowana zgodnie z „Ogólnoeuropejskimi wytycznymi dotyczącymi przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności” i wymagającym z jednej strony rozwoju usług świadczonych w lokalnej społeczności, z drugiej – stopniowego ograniczenia usług w ramach opieki instytucjonalnej. Zgodnie z jego założeniami klienci usług społecznych powinni być jak najdłużej wspierani w społeczności lokalnej i w miarę możliwości nie przenoszeni do instytucji opieki całodobowej. Integralnym elementem deinstytucjonalizacji usług jest profilaktyka, mająca zapobiegać umieszczaniu osób w opiece instytucjonalnej, a w przypadku dzieci -rozdzieleniu dziecka z rodziną i umieszczeniu w pieczy zastępczej.

Wdrażanie założeń deinstytucjonalizacji wiąże się z przyznaniem priorytetu usługom społecznym realizowanym w społeczności lokalnej przed usługami o charakterze stacjonarnym, rozwojem usług zindywidualizowanych, w tym profilaktycznych, wpływających na zmniejszenie konieczności obejmowania osób opieką instytucjonalną, rozwojem różnych form mieszkalnictwa, a także wykorzystaniem potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na poczet nowych usług środowiskowych. Celem Planu jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu lokalnym (gmina/powiat), zarówno w zakresie koniecznych

interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Aby wyznaczyć kierunki rozwojowe w zakresie poszczególnych usług należało przeprowadzić działania diagnostyczne i analityczne określające stan faktyczny (*jak jest?*) oraz określić wyzwania na najbliższą przyszłość (*jak ma być?*).

Przedkładany dokument składa się z dwóch zasadniczych części, tj. diagnostycznej i wdrożeniowej. Pierwsza ze wskazanych części zawiera główne dane i informacje dotyczące sfery polityki społecznej w gminie oraz realizowanych usług społecznych wraz z rekomendacjami dotyczącymi ich wdrażania w przyszłości. Jej opracowanie opierało się na analizie danych pochodzących ze sprawozdań i ogólnodostępnych baz oraz na wynikach badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Santok. Celem badania było sprawdzenie, jakie są zasoby i wyzwania związane z rozwojem usług społecznych w Gminie Santok, które mają na celu wsparcie mieszkańców, szczególnie dla (1) osób starszych, (2) osób z niepełnosprawnościami, (3) osób będących w kryzysach psychicznych, (4) osób w kryzysie bezdomności oraz (5) rodzin potrzebujących wsparcia. Badanie zostało przeprowadzone w lipcu 2023 r. za pomocą kwestionariusza (ankiety) do samodzielnego wypełnienia. Część wdrożeniowa dokumentu prezentuje obszary interwencji oraz przypisane im cele i kluczowe działania wraz ze wskazaniem źródła ich finansowania oraz założeń wdrożeniowych.

Podstawy prawne do stworzenia niniejszego Planu opierają się przede wszystkim na krajowych regulacjach z zakresu pomocy społecznej, równości szans, a także przepisach dotyczących praw człowieka, w szczególności:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zakładająca konieczność zapewnienia każdemu prawa do ochrony zdrowia, gdzie władze publiczne są zobowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami,
2. Ustawy o pomocy społecznej określającej system pomocy społecznej, której celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudności życiowych,
3. Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2023-2026, który stanowi punkt wyjścia do opracowania lokalnych planów deinstytucjonalizacji na poziomie powiatów i gmin województwa lubuskiego.

Adresatami działań Planu są mieszkańcy Gminy Santok ponieważ dostępność usług w zakresie wsparcia społecznego i profilaktyki powinna być realizowana z myślą o każdej osobie, która może ich potrzebować. Jednak szczególne miejsce w działaniach Planu przypisuje się osobom z grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, takich jak osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysach: psychicznym, bezdomności, uzależnienia

i przemocy oraz rodziny, w tym dzieci i młodzież przebywające w pieczy zastępczej. Tym grupom (przede wszystkim) poświęcone są przede wszystkim Strategia Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) i Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2023-2026 zapewniając tym samym spójność Planu z dokumentami krajowymi. Odbiorcami Planu działań są także podmioty działające w sferze pomocy i integracji społecznej, wsparcia rodziny, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy czy instytucje kultury ale również członkowie organizacji pozarządowych i mieszkańcy gminy.

Zasady finansowania realizacji Planu mogą obejmować (1) fundusze unijne, w tym Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 czy Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, (2) programy krajowe i fundusze rządowe, np. Fundusz Solidarnościowy, Krajowy Fundusz Szkoleniowy, Program Centra Opiekuńczo-Mieszkalne, Program Zdrowa Przyszłość 2001-2027, Strategia Rozwoju Usług Społecznych, (3) programy jednostek samorządu terytorialnego oraz (4) inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

2. Cele i obszary interwencji

Znaczenie rozwoju usług społecznych oraz procesu deinstytucjonalizacji podkreśla wspomniana już we wstępie niniejszego dokumentu *Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*. Wskazuje ona przy tym, że usługi społeczne są generalnie dedykowane wszystkim, jednak szczególny nacisk trzeba położyć na kierowanie ich do osób, które mogą być narażone na jakiegokolwiek przejawy wykluczenia społecznego czy dyskryminacji. Cele Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027 zakładają:

- określenie kierunków rozwoju usług społecznych, usług zdrowotnych oraz deinstytucjonalizacji na poziomie lokalnym,
- powiązanie dostępnych źródeł finansowania, w szczególności funduszy europejskich, a także innych źródeł finansowych z lokalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji,
- skoordynowanie działań podejmowanych przez różne podmioty na terenie gminy przy uwzględnieniu potencjału i zasobów sektora obywatelskiego i partnerów społecznych.

Zaplanowaniu procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych na poziomie województwa lubuskiego, w sposób uporządkowany, ustrukturyzowany, w oparciu o dostępne środki europejskie, krajowe i samorządowe, służy Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2023-2026, przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Lubuskiego Nr 352/4962/23 z dnia 29 sierpnia 2023 r. Został opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze. W lubuskim Planie wyodrębniono następujące obszary (1) rodzina z dziećmi, w tym dziećmi z niepełnosprawnościami, (2) osoby z niepełnosprawnościami, (3) osoby starsze, (4) osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym oraz (5) osoby w kryzysie bezdomności, które są zgodne z ustaleniami dokumentów społecznych w zakresie zapotrzebowania na rozwój usług społecznych, w tym w województwie lubuskim i gminy Santok.

3. Ogólna sytuacja społeczna Gminy Santok.

3.1. Diagnoza obszaru rozwoju usług społecznych w świetle danych.

Gmina Santok jest gminą wiejską położoną na obrzeżach miasta Gorzowa Wielkopolskiego. Według danych Urzędu Stanu Cywilnego w Santoku w 2024 roku gminę Santok zamieszkiwało 9.227 osób, zaś w 2023 r. 9.110 osób. co oznacza wzrost o 1,28%.

W ostatnich latach w Gminie Santok liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się. W 2024 roku świadczenie pieniężne otrzymało 107 osób, zaś świadczenia niepieniężne w tym czasie otrzymały 37 osoby.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Tabela 1. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2023 - 2024.

Powód trudniej sytuacji życiowej	2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób
Niepełnosprawność	54	106	58	113
Ubóstwo	50	90	42	66
Bezrobocie	49	129	36	86
Długotrwała lub ciężka choroba	46	70	38	57
Alkoholizm	10	11	6	9
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność	15	79	9	47
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. dom.	10	34	9	30
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	17	4	15
Bezdomność	5	5	4	4
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	1	5	2	4
Narkomania	0	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Santoku..

Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej przez OPS należy wyszczególnić niepełnosprawność, ubóstwo i bezrobocie.

Na terenie Gminy Santok podstawową opiekę zdrowotną świadczą ośrodki zdrowia w m. Lipki Wielkie oraz m. Santok. Ponadto w Gminie funkcjonuje gabinet stomatologiczny, gabinet położniczo-ginekologiczny, gabinet fizjoterapii oraz poradnia pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej. W latach 2023-2024 ilość udzielonych świadczeń medycznych wyniosła:

Tabela nr 2. Ilość udzielonych świadczeń medycznych w latach 2023 – 2024.

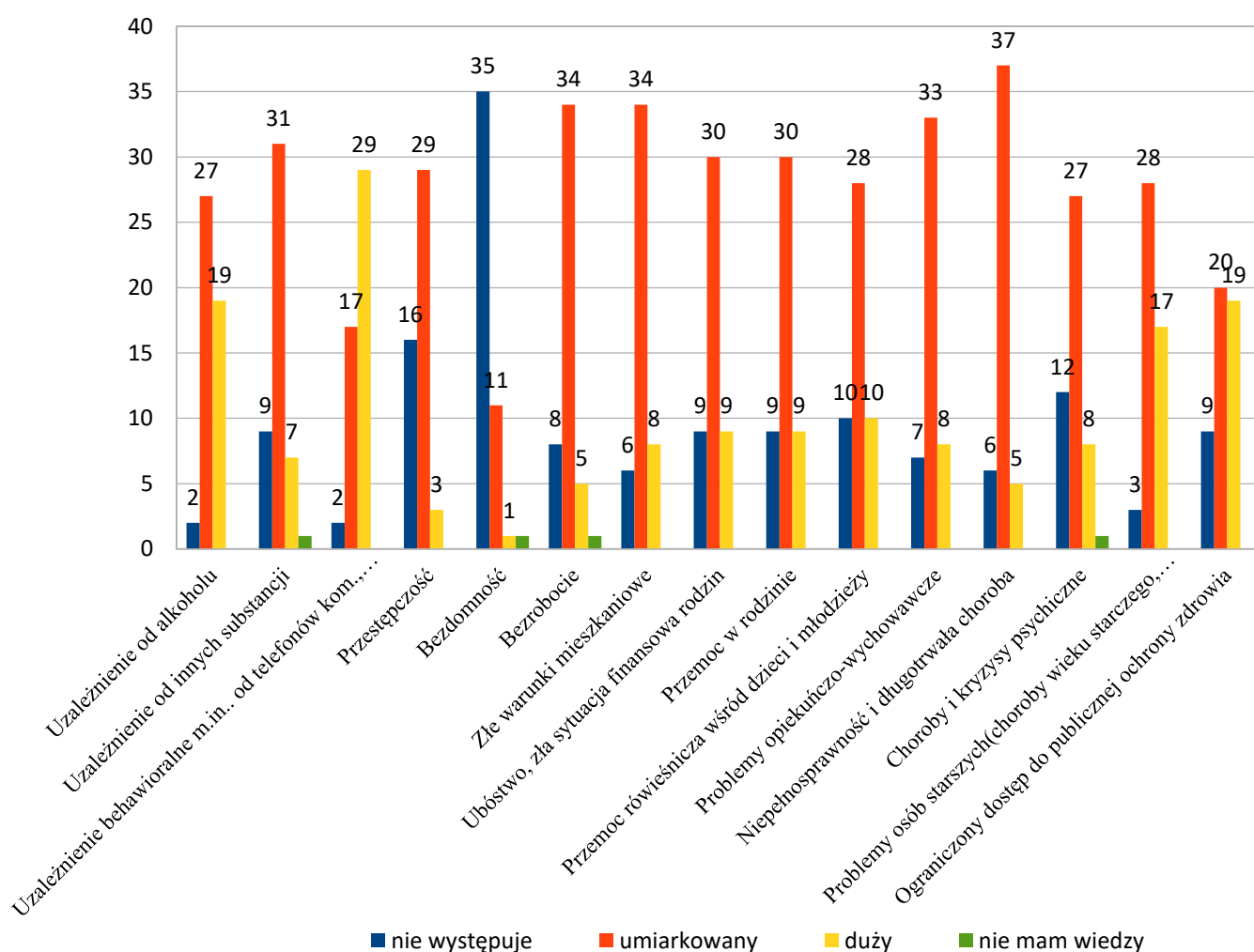
Miejscowość	2023		2024	
	Teleporady	Stacjonarnie	Teleporady	Stacjonarnie
Lipki Wielkie	448	6.689	151	6.468
Santok	330	13.132	167	11.911

Źródło: POZ w Gminie Santok.

Mieszkańcy Gminy Santok aktywnie biorą udział w programach profilaktycznych, m.in. profilaktyka raka piersi, profilaktyka raka szyjki macicy, profilaktyka układu krążenia, profilaktyka 40+, wczesne wykrywanie raka jelita grubego, profilaktyka gruźlicy, badania cytologiczne oraz profilaktyka czerniaka (uczniowie kl. VII-VIII), czy akcji Biała sobota.

W ramach badań ankietowych mieszkańcom gminy Santok zadano pytanie dotyczące rodzajów problemów społecznych, gdzie należało wskazać, w jakim stopniu są one nasilone. Badani wskazali na duży stopień uzależnień behawioralnych, uzależnienie od alkoholu oraz ograniczony dostęp do publicznej ochrony zdrowia. W stopniu umiarkowanym za największy problem mieszkańcy uznali niepełnosprawność i długotrwałą chorobę, a także bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe i problemy opiekuńczo – wychowawcze.

Wykres nr 1. Nasilenie problemów społecznych w gminie Santok.

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku.

W kolejnym pytaniu poproszono mieszkańców gminy Santok o wskazanie, czy któreś ze wskazanych problemów społecznych dotyczy bezpośrednio ich najbliższych. Ankietowani wymieniali przede wszystkim na problemy osób starszych, uzależnienia behawioralne oraz choroby i kryzysy psychiczne:

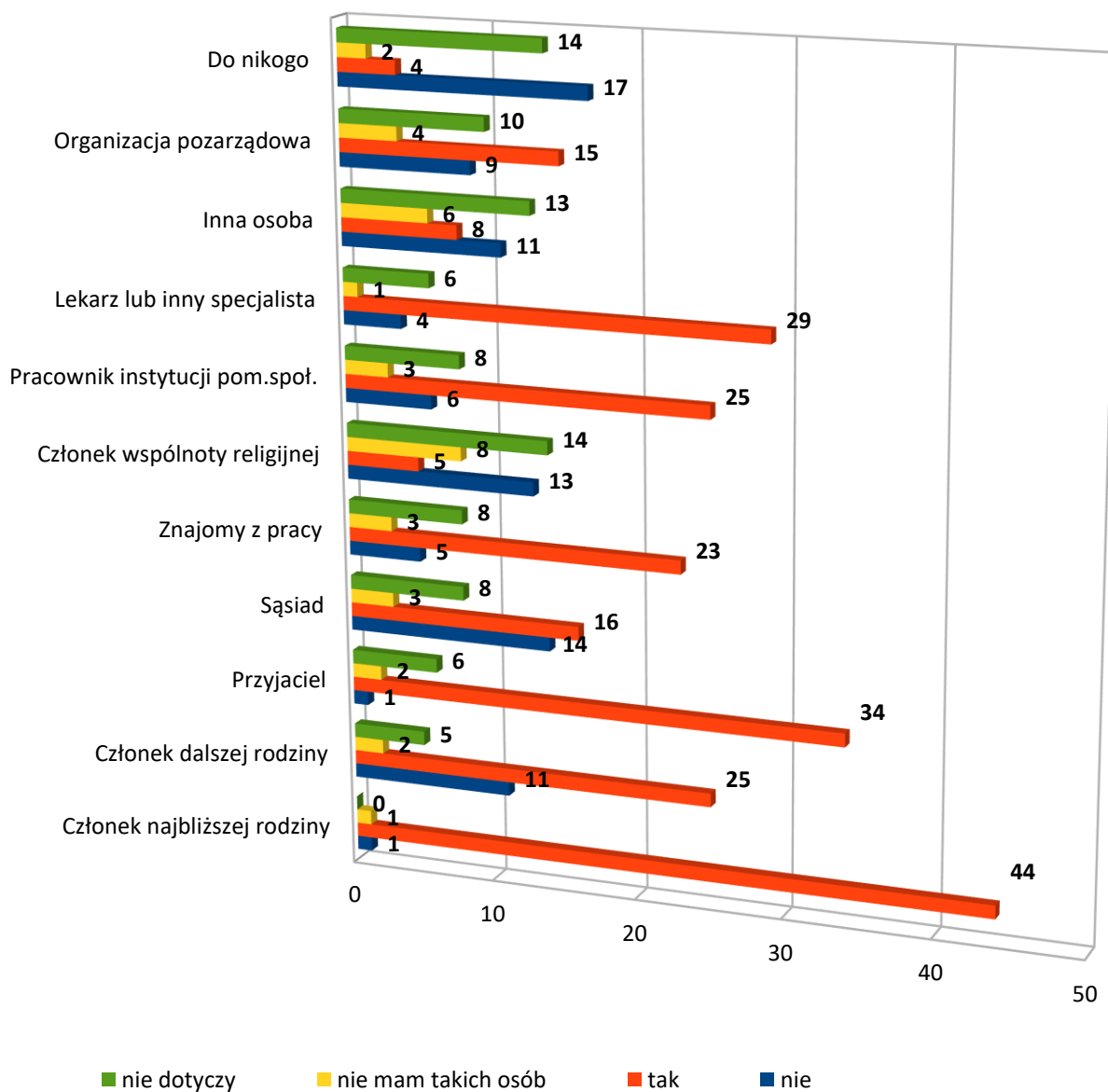
Tabela nr 3. Pytanie: Czy któreś z powyżej wymienionych problemów dotyczą bezpośrednio Pani/Panu najbliższych?

Zagadnienie	tak	nie
Uzależnienie od alkoholu	4	14
Uzależnienie od innych substancji	0	18
Uzależnienia behawioralne	7	11
Przestępczość	2	16
Bezdomność	0	18
Bezrobocie	3	15
Złe warunki mieszkaniowe	5	13
Ubóstwo, zła sytuacja finansowa rodzin	5	13
Przemoc w rodzinie	1	17
Przemoc rówieśnicza wśród dzieci i młodzieży	3	15
Problemy opiekuńczo-wychowawcze	5	13
Niepełnosprawność i długotrwała choroba	4	14
Choroby i kryzysy psychiczne	6	12
Problemy osób starszych	8	10
Ograniczony dostęp do publicznej ochrony zdrowia	5	13

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku.

W kolejnym pytaniu badani mieli wskazać, na czyją pomoc mogą liczyć w sytuacji np. choroby, wypadku, czy kryzysu emocjonalnego. Mieszkańcy wskazali na najbliższych członków rodziny, ale także przyjaciół oraz lekarzy.

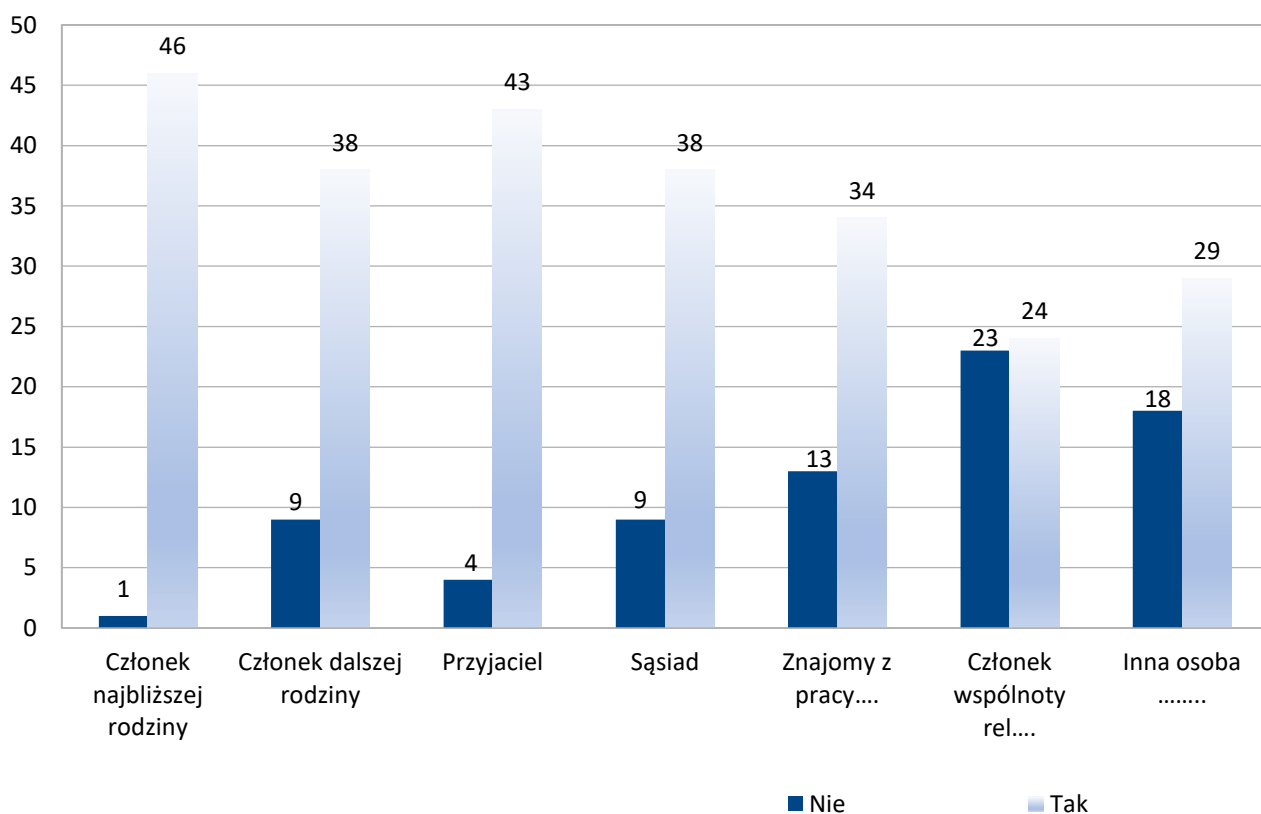
Wykres nr 2. Pytanie: Na czyją pomoc mógłby Pan/Pani liczyć w sytuacji kryzysowej?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku.

Następne pytanie dotyczyło gotowości respondenta do wsparcia osoby z otoczenia w sytuacji dla niej kryzysowej, np. podczas choroby, po wypadku, czy w momencie kryzysu emocjonalnego. Wskazano na możliwość wsparcia przede wszystkim najbliższych członków rodziny, przyjaciół, a także sąsiadów i członków rodziny dalszej.

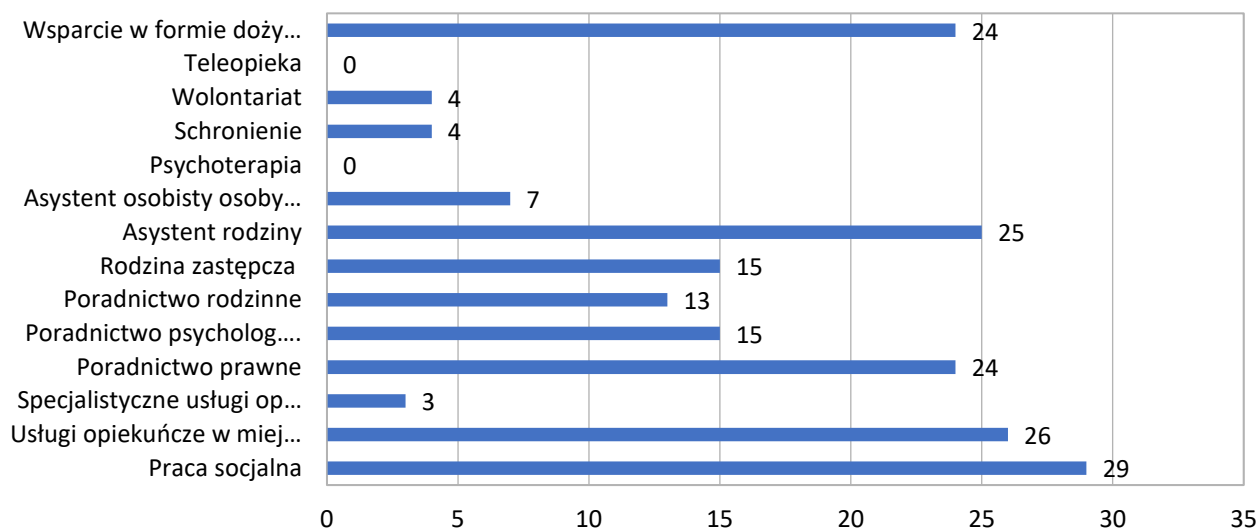
Wykres nr 3. Pytanie: Czy byłaby Pani/byłby Pan gotowy wesprzeć osobę z otoczenia w sytuacji dla niej kryzysowej?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

Zapytano również mieszkańców o wiedzę dot. realizowanych na terenie gminy Santok usług społecznych. Mieszkańcy wskazali przede wszystkim na pomoc socjalną, usługi opiekuńcze, asystenta rodziny i dożywianie. Nie są też im obce inne działania społeczne.

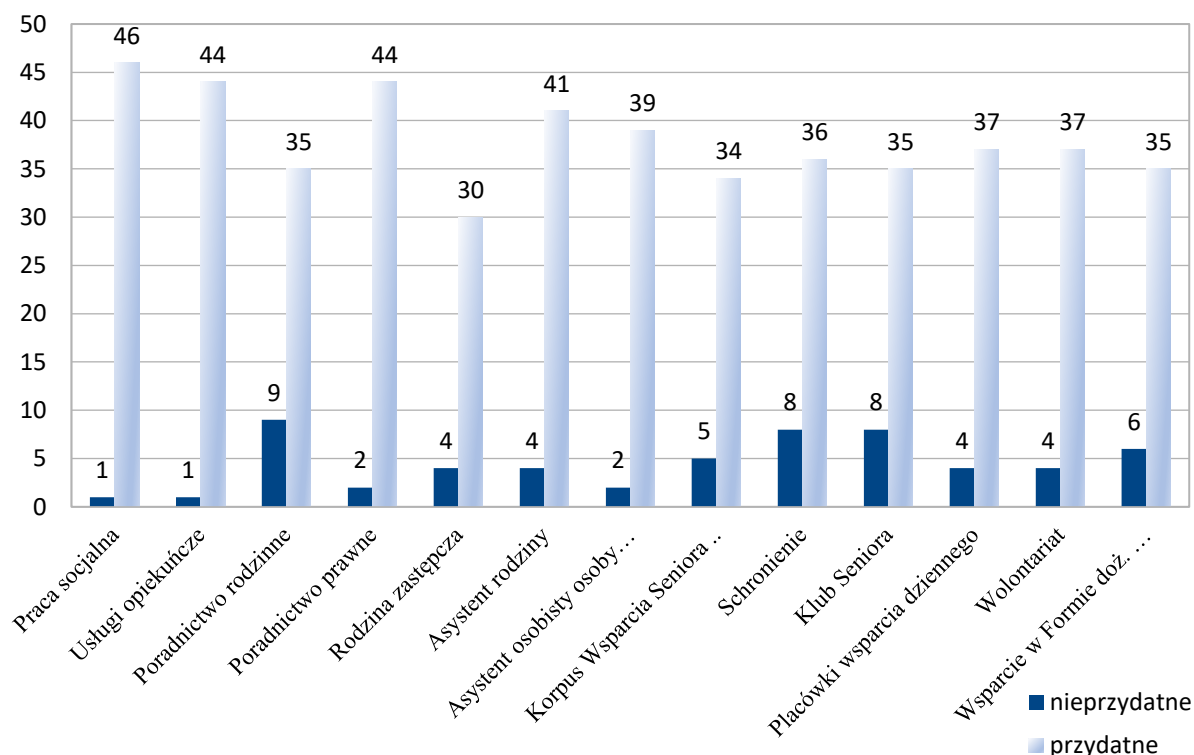
Wykres nr 4. Wiedza dot. realizowanych na terenie gminy Santok usług społecznych.

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli ocenić przydatność realizowanych w gminie usług społecznych. Realizowane działania zostały wysoko ocenione:

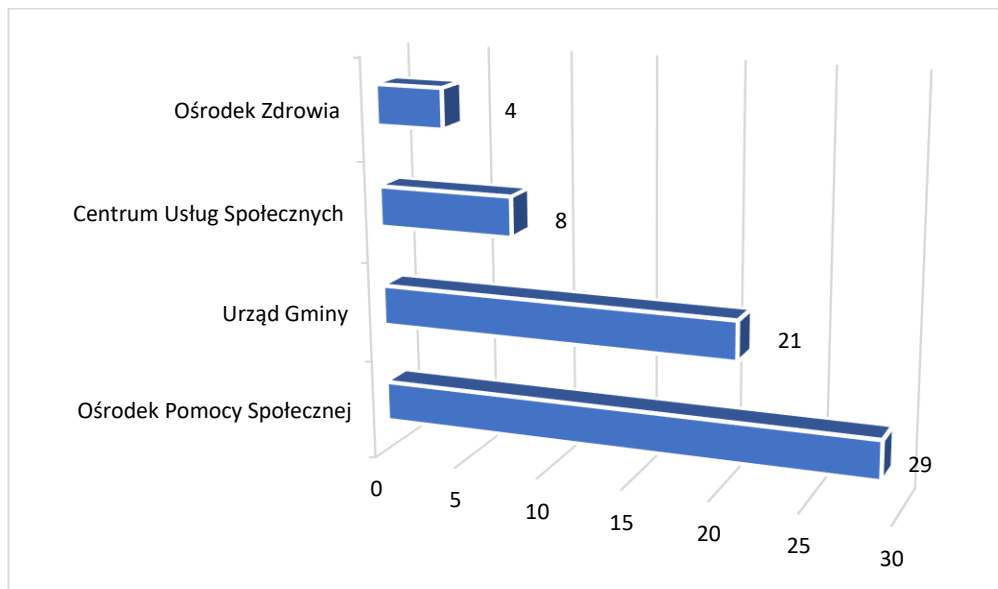
Wykres nr 5. Przydatność usług społecznych w gminie Santok.

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

W kolejnym pytaniu badani mieli wskazać na instytucję, która według nich powinna być odpowiedzialna za rozwój usług społecznych.

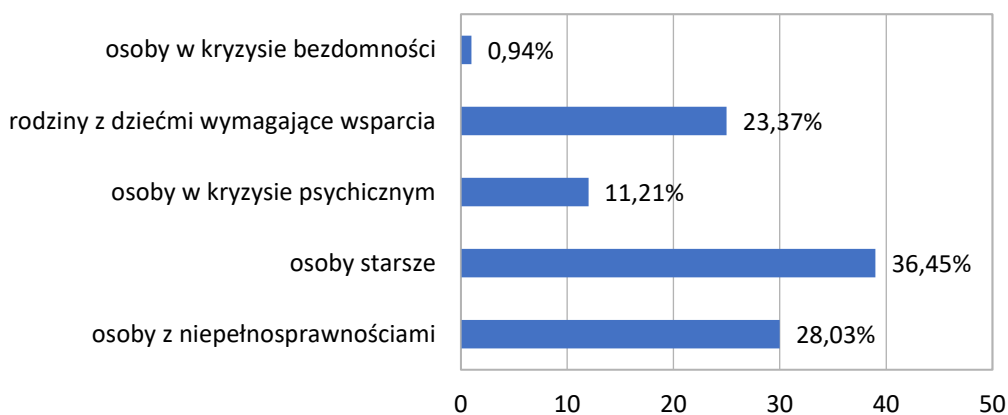
Wykres nr 6. Pytanie: Jaka instytucja powinna odpowiadać za rozwój usług społecznych w Gminie Santok?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

Kolejne pytanie dotyczyło osób z otoczenia badanych, którzy wymagają wsparcia. Na najbardziej potrzebujących wsparcia wskazano osoby starsze.

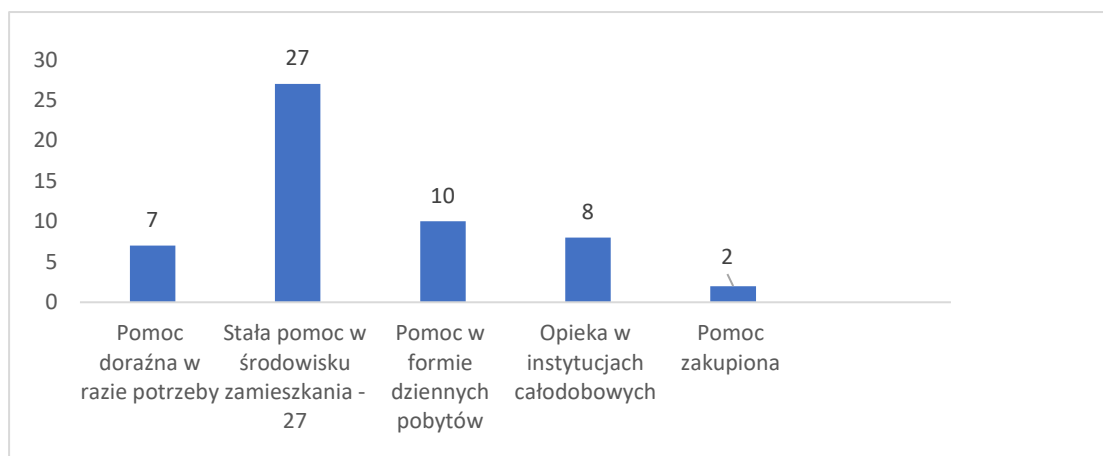
Wykres nr 7. Pytanie: Które z osób potrzebujących wsparcia żyją w Pani/Pana otoczeniu społecznym?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

Kolejne pytanie dotyczyło form pomocy osobom potrzebującym. Respondenci wskazali, iż najbardziej pomocną formą jest stała pomoc w środowisku zamieszkania osoby potrzebującej.

Wykres nr 8. Pytanie: Jaka jest najlepsza forma pomocy osobom potrzebującym /niesamodzielnym?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

3.2. Dane zastane

Plan deinstytucjonalizacji będzie realizowany w pięciu obszarach obejmujących (1) opiekę nad osobami starszymi, (2) niezależne życie – wsparcie osób z niepełnosprawnościami, (3) wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi, (4) wsparcie osób w kryzysie bezdomności oraz (5) opieki nad dzieckiem.

A. Osoby starsze

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych definiuje osobę starszą jako osobę, która ukończyła 60. rok życia. Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć demograficzny wzrost osób, które ukończyły wskazany wiek w populacji. Zjawisko to nazywamy starzejącym się społeczeństwem. W 2023 r. liczba ludności Polski wyniosła 37,6 mln, w tym blisko 9,9 mln stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (26,3%).

Na wsparcie w codziennym funkcjonowaniu osób starszych składają się różne czynniki. Nacisk w diagnozie położony został na osoby, które doświadczają choroby bądź wymagają

objęcia wsparciem z uwagi na wiek. Za początek starości według Światowa Organizacja Zdrowia WHO uznaje się ukończenie 60 lat i można ją podzielić na trzy etapy: do 74 r.ż. trwa wczesna starość, w przedziale 75-89 lat jest starość pośrednia (lub wiek podeszły), zaś od 90 r.ż. można już mówić o długowieczności lub późnej starości. Według ONZ starość zaczyna się w wieku 65. W społecznym i socjologicznym znaczeniu za człowieka starego jest zwykle uważana osoba w wieku 65–70 lat i więcej. Obecnie w rozwiniętych społeczeństwach ludzie przeżywają ponad 70–90 lat.

W świetle danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku w 2023 r. pomocą społeczną objęto 55 osoby w wieku 60+, zaś w 2024 r. ze wsparcia skorzystało 39 osób.

Mieszkańcom Gminy Santok zadano pytanie o zaangażowanie w opiekę nad osobami starszymi. Respondenci wskazali, iż przede wszystkim rodzina powinna w większym stopniu angażować się w opiekę nad osobami starszymi, w dalszej kolejności wolontariusze oraz znajomi czy przyjaciele.

Wykres nr 9. Pytanie: Kto z otoczenia osób niesamodzielnych mógłby zdaniem Pani/Pana, w większym stopniu zaangażować w opiekę nad tymi osobami?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

Osoby przewlekłe chorujące oraz osoby starsze i ich rodziny często w większym stopniu niż inni członkowie społeczności lokalnej narażone są na ubóstwo i wykluczenie. Mogą doświadczać odrzucenia zarówno w wymiarze personalnym, przez środowisko społeczne, jak i na gruncie zawodowym. W rodzinach nierzadko nasilają się też problemy związane z godzeniem pracy zarobkowej i innych obowiązków, a także przemęczenie i wypalenie osoby bliskiej sprawującej opiekę nad osobą chorującą lub z niepełnosprawnościami.

Dom Pomocy Społecznej

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w domu pomocy społecznej pokrywa mieszkaniec domu w wysokości 70% swojego dochodu. Pozostałą kwotę do wysokości całkowitych kosztów utrzymania w placówce dopłaca rodzina i gmina, z której pochodzi osoba umieszczona w domu pomocy społecznej.

W roku 2024 r. przebywało 18 osób, a łączny koszt poniesiony przez Gminę wyniósł 886.519 zł. Analogicznie - w 2023 r. przebywało 20 mieszkańców gminy, a łączny koszt wyniósł 808.953 zł.

Usługi opiekuńcze

Jednym z podstawowych zadań gminy w zakresie wsparcia osób i rodzin, które doświadczają problemu niepełnosprawności oraz ciężkiej i/lub przewlekłej choroby, są usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze. Mogą one zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi przyznawane są także osobom pozostającym w rodzinach, gdy rodzina nie jest sama w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie opieki.

Usługi opiekuńcze są zadaniami gminy o charakterze obowiązkowym i przyznawane są osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, podstawowej opieki higienicznej zleconej przez lekarza czy zapewnienia kontaktu z otoczeniem.

W 2024 r. z pomocy w postaci usług opiekuńczych skorzystało 4 osoby. Koszt świadczenia usług wyniósł 46.314 zł. Usługi świadczyły 3 opiekunki.

Kluby seniora

W obszarze wsparcia osób starszych w Gminie Santok funkcjonują kluby seniora jako inicjatywa oddolna - Lipkach Wielkich (2019), Jastrzębniku (2023), Starym Polichnie (2019)

i Czechowie (2019) oraz Klub Senior+ w Płomykowie (Uchwała Nr XLVII/431/2022 Rady Gminy Santok z dnia 14 września 2022 r. w sprawie utworzenia ośrodka wsparcia Klubu Senior+ w Płomykowie oraz nadanie statutu). Funkcjonowanie Klubu Senior+ w Płomykowie obejmuje okres styczeń 2023 – styczeń 2026 r. Roczny koszt utrzymania Klubu Senior+ w Płomykowie wyniósł 48.478,58zł, w tym koszty wynagrodzenia koordynatora, tj. 26.003,56zł

Obecnie spotyka się w klubach średnio ok. 70-80 osób na zajęciach z tańca terapeutycznego, rękodzieła, zajęciach sportowych, kulturalnych czy edukacyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień, bezpieczeństwa czy zdrowia. Ważne jest, że seniorzy z poszczególnych klubów ze sobą się spotykają, zarówno na imprezach senioralnych, jak i lokalnych akcjach. Inicjują wiele działań lokalnych. Tym samym budowana jest między sołectka więź.

Seniorzy na terenie Gminy Santok mogą aktywnie spędzać czas w zespołach śpiewaczych i tanecznych, kołach zainteresowań czy grupach modlitewnych, a także zajęciach proponowanych przez Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku. Ponadto seniorzy korzystają ze wsparcia socjalnego, m.in. dodatek osłonowy (2022-2024), bon energetyczny (2024), czy wcześniej dodatki grzewcze (2022), programu „Posiłek w szkole i w domu” i FEAD, ale także z pomocy finansowej (zasiłki).

Korpus Wsparcia Seniorów

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie wsparcia działań na rzecz seniorów niesamodzielných ze względu na wiek oraz stan zdrowia, jak również jest odpowiedzią na potrzeby seniorów w zakresie ochrony przed zakażeniem COVID-19,. Program jest kontynuowany od 2020 r., najpierw pod nazwą Wspieraj Seniora (2020-2021), a od 2022 jako Korpus Wsparcia Seniorów.

Uchwałą Nr LXX/608/2024 Rady Gminy Santok z dnia 31 stycznia 2024 r. w sprawie przystąpienia Gminy Santok do realizacji Programu „Korpusu Wsparcia Seniorów” na rok 2024 Ośrodek będzie realizował Moduł I, który dotyczył zapewnienie usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich seniorom w wieku 60 lat i więcej. Usługi sąsiedzkie świadczone w ramach Modułu I obejmą swoim zakresem pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgniarską, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Całkowity koszt Programu wyniósł 18.931,60 zł, w tym 15.145,28 dotacja, 3.786,32 zł wkład własny. Z tego rodzaju wsparcia skorzystało 5 środowisk.

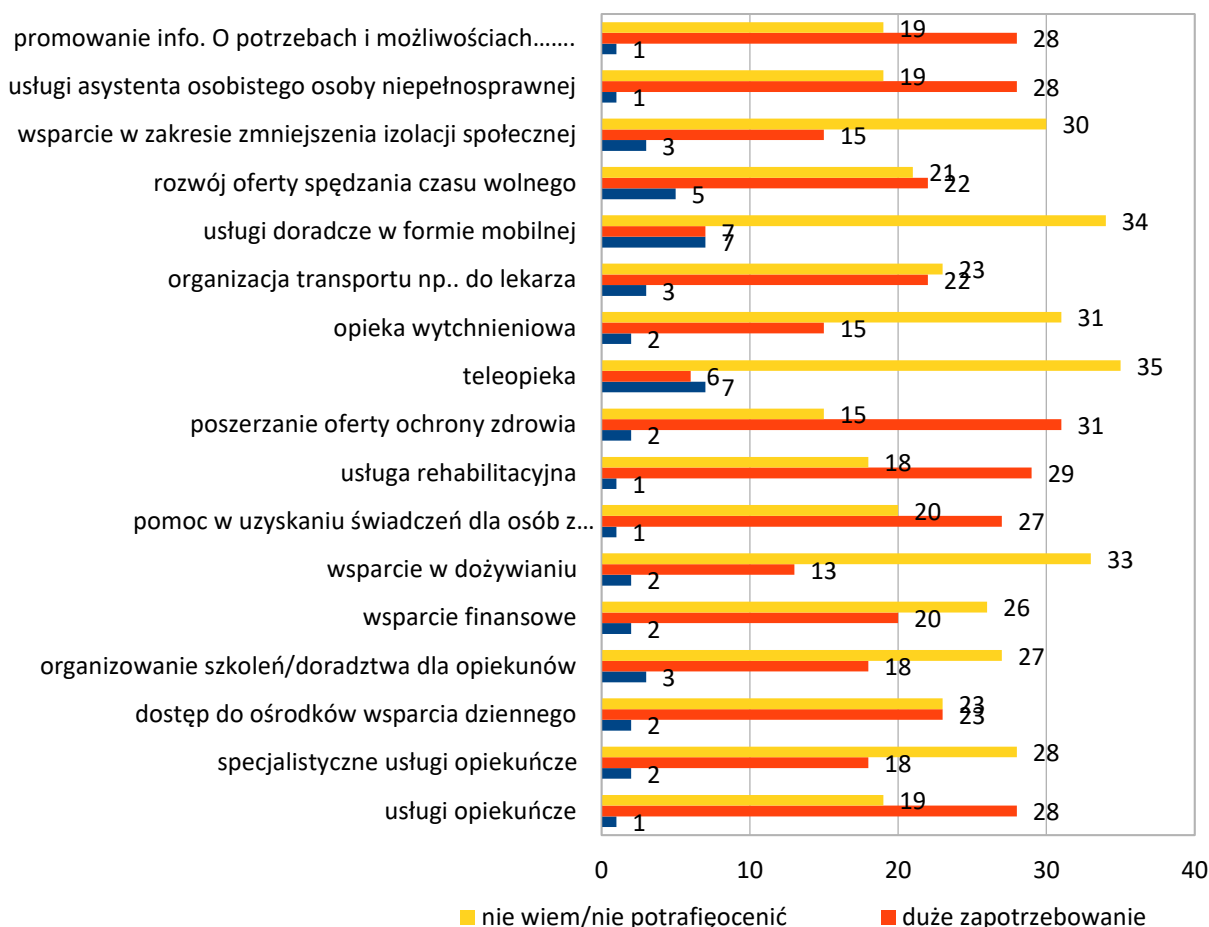
B. Osoby z niepełnosprawnościami

Zgodnie z definicją zawartą w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych osoby z niepełnosprawnościami to takie, *które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym na zasadzie równości z innymi osobami*. Na grudzień 2023 r. w Polsce było 4 006,4 tys. osób, które posiadały ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niezdolności do pracy, wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Spośród 4 006,4 tys. osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy, 2 321,1 tys. osób posiadało tylko orzeczenie wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, natomiast 922,6 tys. osób posiadało tylko orzeczenie wydane przez ZUS. Pozostałe osoby posiadały oba orzeczenia (762,7 tys.) (źródło: ZUS).

Osoby z niepełnosprawnościami nierzadko mierzą się w codziennym funkcjonowaniu z trudnościami, takimi jak omówione w podrozdziale dotyczącym osób starszych. Dodatkowo w przypadku niektórych rodzajów niepełnosprawności istotne są bariery architektoniczne, techniczne oraz w komunikowaniu się, przez co uczestnictwo osób ich doświadczających w życiu społecznym jest utrudnione. Ponadto jednym z częściej doświadczanych problemów jest niedostatek środków finansowych oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji. Wyzwaniem stanowi też aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, zarówno biernych zawodowo, jak i bezrobotnych, w tym zarejestrowanych w urzędzie pracy. Długotrwała lub ciężka choroba jest jednym z głównych powodów przyznawania wsparcia.

Ankietowanym zadano pytania dotyczące osób starszych oraz niepełnosprawnych: *Proszę ocenić, na ile poszczególne typy usług są potrzebne w gminie Santok*. Badani wskazali na stopień zapotrzebowania, w tym duże zapotrzebowanie na teleopiekę, mobilne usługi doradcze oraz wsparcie w dożywianiu.

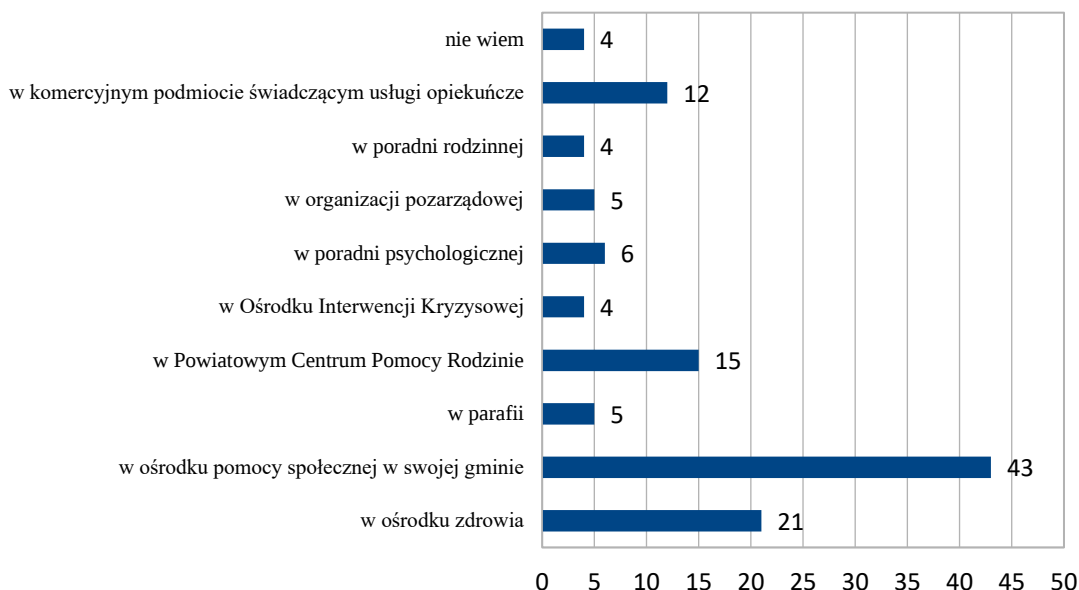
Wykres nr 10. Pytanie: Proszę ocenić, na ile poszczególne typy usług są potrzebne w gminie Santok.

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

Kolejne pytanie brzmiało: *Jeśli w Pani/Pana otoczeniu (rodzinnym, społecznym) znajdzie się osoba niesamodzielna (z niepełnosprawnością, starsza wymagająca całodobowej opieki) i będzie potrzebowała pomocy, to gdzie będzie jej Pan/i szukać?* Badani wskazali na ośrodek pomocy społecznej, ośrodek zdrowia oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

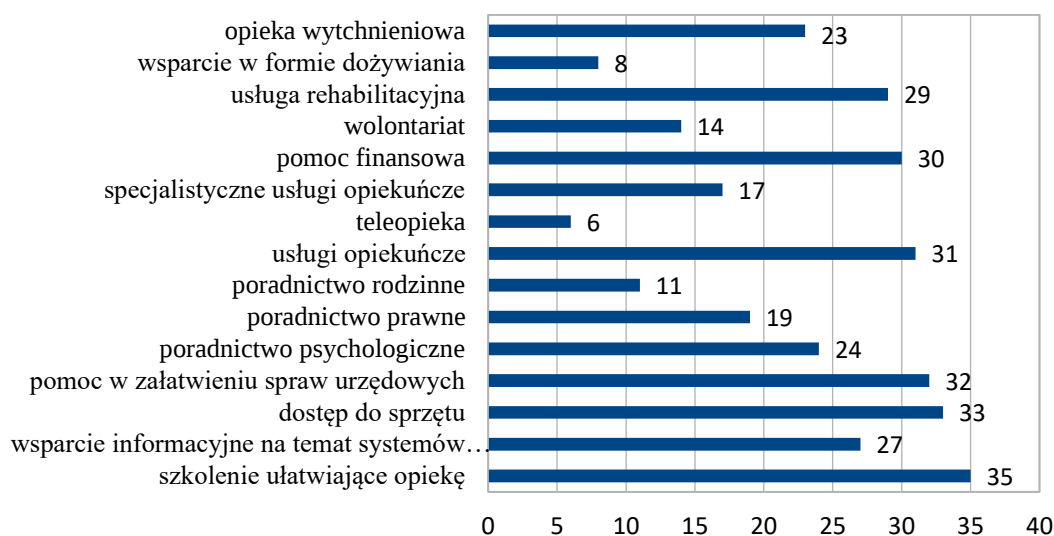
Wykres nr 11. Pytanie: Jeśli w Pani/Pana otoczeniu (rodzinnym, społecznym) znajdzie się osoba niesamodzielna (z niepełnosprawnością, starsza wymagająca całodobowej opieki) i będzie potrzebowała pomocy, to gdzie będzie jej Pan/i szukać?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku.

Kolejne pytanie brzmiało: *Jakie zdaniem Pani/Pana wsparcie powinny otrzymywać rodziny zaangażowane w opiekę nad osobami niesamodzielnymi?* Ankietowani wskazali przede wszystkim na szkolenia dla opiekunów, dostęp do sprzętu oraz pomoc w załatwieniu spraw urzędowych. W dalszej kolejności pojawiły się usługi opiekuńcze, pomoc finansowa oraz usługi rehabilitacyjne.

Wykres nr 12. Pytanie: Jakiego zdaniem Pani/Pana wsparcia powinny otrzymywać rodziny zaangażowane w opiekę nad osobami niesamodzielnymi?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku.

Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej

Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej to resortowy program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej realizowany na terenie Gminy Santok we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wielkopolskim. Jego głównym celem jest wprowadzenie usług asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, m.in. poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych, w szczególności poprzez umożliwienie im jak najbardziej niezależnego życia, wsparcia osób niepełnosprawnych oraz zapewnienie pomocy adekwatnej do potrzeb, a także uczestnictwo osób niepełnosprawnych w wydarzeniach społecznych, kulturalnych rozrywkowych lub sportowych itp. W 2023 r. wsparciem objęto 8 osób, w tym 7 powyżej 60 rż., zaś w roku 2024 r. z tego rodzaju usług skorzystał 5 osób, w tym 4 60+.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

W ramach pozyskanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku dofinansowań ze środków z PFRON Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. corocznie osoby niepełnosprawne mają możliwość skorzystania z wyjazdów integracyjnych dla osób niepełnosprawnych do Gościmia. Podczas pobytów zaplanowane jest szereg integracyjnych atrakcji. Uczestnicy mogą korzystać ze wszystkich proponowanych zabiegów rehabilitacyjnych ale również zajęć integracyjno – rekreacyjnych, co wpływa bardzo pozytywnie na poprawę zdrowia fizycznego i psychicznego uczestników. Chęć uczestnictwa i pozytywny odbiór osób

niepełnosprawnych uczestniczących w turnusie znacząco wpłynął na osiągnięcie założonych celów tego wyjazdu. W latach 2022 – 2024 skorzystało 69 osób, wszystkie w wieku 60+.

Wsparcie finansowe

Świadczenia pielęgnacyjne otrzymują osoby, które sprawują opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami w wieku do ukończenia przez nie 18. roku życia, zaś *zasilek pielęgnacyjny* to zasiłek dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji z powodu niepełnosprawności lub starszego wieku na częściowe pokrycie wydatków związanych z ich pielęgnacją.

Tabela nr 4. Wyplacone świadczenia w roku 2024.

Wyszczególnienie	2024		
	Liczba rodzin	Liczba świadczeń	Kwota (zł)
Zasiłki pielęgnacyjne	228	3257	702.991,00
Świadczenia pielęgnacyjne	79	1004	3.131.618,00
Specjalne zasiłki opiekuńcze	0	0	0,00
Zasiłki dla opiekuna	0	0	0,00
			3.834.609,00

Źródło: opracowanie własne OPS w Santoku.

Z dniem 1 stycznia 2024 r. weszła w życie *ustawa o świadczeniu wspierającym*, która wykreśliła zasiłek dla opiekuna z katalogu świadczeń dostępnych opiekunom. Celem świadczenia wspierającego jest udzielenie osobom niepełnosprawnym mającym potrzebę wsparcia pomocy służącej częściowemu pokryciu wydatków związanych z zaspokojeniem szczególnych potrzeb życiowych tych osób i przysługuje osobie w wieku od ukończenia 18. roku życia posiadającej decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia, w której potrzebę wsparcia określono na poziomie od 70 do 100 punktów w skali potrzeby wsparcia. Świadczenie przyznaje i wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne w Gralewie

Uchwałą Nr LXXII/614/2024 Rady Gminy Santok z dnia 28 lutego 2024 r. w sprawie utworzenia Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego w Gralewie powołany został w Gminie Santok kolejny ośrodek wsparcia, który został włączony w struktury Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku. Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne będzie miejscem zapewniającym

wsparcie osobom z niepełnosprawnościami w formie całodobowego pobytu, z dostępem do usług opiekuńczych i rehabilitacji. Ośrodek przeznaczony będzie dla 20 osób z niepełnosprawnościami, w tym na dzienny pobyt 7 osób, a na całodobowy – 13 osób i stanowić będzie miejsce, gdzie osoby z niepełnosprawnościami w pełni będą decydować o wsparciu ich stosownie do swoich potrzeb. Zakłada się zlecenie realizacji zadania podmiotowi ekonomii społecznej, tj. stowarzyszeniowi lub fundacji, zaś finansowanie ze środków Funduszu Solidarnościowego w ramach Modułu II Program „Centra opiekuńczo – mieszkalne”. Funkcjonowanie Centrum planowane jest od 2025 r.

Informowanie i kierowanie do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o stopniu niepełnosprawności Nr 2 w Gorzowie Wlkp.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej informują osoby przewlekle chore, które nie mogą z różnych powodów uzyskać świadczenia rentowego o możliwości ustalenia stopnia niepełnosprawności. Na skutek tego działania osoby mogą starać się o uzyskanie pomocy finansowej w formie zasiłku stałego, zasiłku pielęgnacyjnego oraz świadczeń opiekuńczych. Pracownicy Ośrodka przekazują osobom zainteresowanym odpowiednie wnioski o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności oraz kierują do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności nr 2 w Gorzowie Wlkp.

C. Osoby będące w kryzysach psychicznych

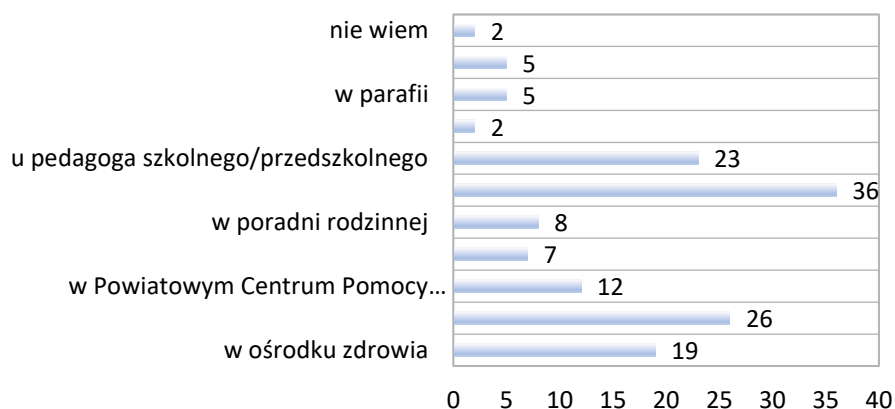
Kryzys psychiczny i emocjonalny to ostre i przejściowe doświadczenie zakłócenia równowagi psychicznej, spowodowane zagrożeniami powiązаныmi z sensem życia, systemem wartości, koncepcji własnej osoby, skutkiem konfrontacji z zaskakującą sytuacją bądź wydarzeniem krytycznym, wymagający istotnych zmian i rozstrzygnięć. Może się wiązać z gwałtowną, nieprzewidywalną zmianą w środowisku społecznym, ekonomicznym i politycznym, powodującą napięcie i niezrozumienie. Może być odczuwany dla całych społeczności, ale również jest bardzo subiektywny. Dotknięta nim osoba nie jest w stanie pokonać przeszkody, a dotychczas stosowane rozwiązania zawodzą, pojawiają się zniechęcenie, utrata wiary we własne siły i możliwości.

Zaburzenia psychiczne stanowią chorobę całego organizmu. Składa się na nie ogół zaburzeń czynności psychicznych i zachowania, które są przedmiotem zainteresowania psychiatrii klinicznej. Definiowane są jako wzorce lub zespoły zachowań, sposobów myślenia, czucia, postrzegania, a także innych czynności umysłowych oraz relacji z innymi ludźmi, które są źródłem cierpienia bądź utrudnień w indywidualnym funkcjonowaniu dotkniętej nimi osoby.

Objawy zaburzeń psychicznych są bardzo różne. Mogą to być zaburzenia świadomości, poznawcze, sprawności intelektualnej, aktywności ruchowej, a także omamy czy urojenia. Kryzys psychiczny to natomiast reakcja organizmu na długotrwały stres, nieprzewidzianą sytuację czy traumatyczne zdarzenie. Oba czynniki bardzo mocno wpływają na jakość życia osoby nimi dotkniętej. Oferta wsparcia świadczonych usług dla osób w kryzysie psychicznym skupia się na dwóch głównych filarach - zabezpieczenia społecznego za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz ochrony zdrowia.

Respondentom zadano pytanie: *Jeśli w Pani/Pana otoczeniu (rodzinnym, społecznym) znajdzie się osoba w kryzysie psychicznym i będzie potrzebowała pomocy, to gdzie ją może szukać?* Mieszkańcy gminy Santok wskazali w pierwszej kolejności na poradnię psychologiczną, ośrodek pomocy społecznej oraz pedagoga szkolnego/przedszkolnego.

Wykres nr 13. Pytanie: Jeśli w Pani/Pana otoczeniu (rodzinnym, społecznym) znajdzie się osoba w kryzysie psychicznym i będzie potrzebowała pomocy, to gdzie ją może szukać?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku

Na terenie Gminy Santok działa Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku, który został utworzony na podstawie Uchwały Rady Gminy Santok nr XXIV/197/96 z dnia 25.10.1996 r. Od 01.01.2020 r. na podstawie Uchwały Rady Gminy Santok XIV/123/2019z dnia 30.09.2019 r. w sprawie wyodrębnienia Środowiskowego Domu Samopomocy w Santoku ze struktur Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku oraz nadania statutu, Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku funkcjonuje jako jednostka organizacyjna Gminy Santok. Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku jest jednostką wsparcia dziennego dla osób

przewlekłe psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie oraz z niepełnosprawnością sprzężoną i spektrum autyzmu (placówka typu A,B,D). W 2023 i 2024 roku liczba uczestników wynosiła 21 osób. Profil ośrodka przedstawia się następująco: typ A- 3, typ B- 11, typ D-7 miejsc.

Głównym zadaniem Domu jest zapewnienie wsparcia i rozwijanie różnych umiejętności uczestników, którzy w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Celem Środowiskowego Domu Samopomocy jest kompensowanie skutków niepełnosprawności poprzez:

- prowadzenie działań wspierająco - rehabilitacyjnych zmierzających do osiągnięcia jak największej samodzielności i zaradności życiowej,
- zapobieganie nawrotom i pogłębianiu się zaburzeń psychicznych,
- zmniejszanie objawów chorobowych,
- integrację społeczną i zapobieganie izolacji społecznej,
- kształtowanie współpracy w grupie,
- nabywanie i rozwijanie potrzebnych umiejętności,
- wypełnianie wolnego czasu i rozwijanie zainteresowań,
- doskonalenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach życiowych,
- wspieranie uczestników i ich rodzin w sytuacjach trudnych i kryzysowych.

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Lipkach Wielkich

Ośrodek jest placówką dla dzieci i młodzieży, które z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły lub przedszkola w miejscu zamieszkania. Ośrodek w Lipkach Wielkich prowadzi edukację dla dzieci i młodzieży z lekką niepełnosprawnością intelektualną, umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną, głęboką niepełnosprawnością, niepełnosprawnością sprzężoną, autyzmem oraz zespołem Aspergera. Ośrodek umożliwia udział w indywidualnych lub grupowych zajęciach specjalistycznych w zakresie terapii pedagogicznej, zajęciach rewalidacyjnych, usprawniających ruchowo, profilaktyki społecznej i resocjalizacji, przygotowujących do samodzielności w życiu społecznym, jak również udział w zajęciach sportowych, rekreacyjnych oraz kulturalno-oświatowych.

Tabela nr 5. Liczba uczniów w SOSW w Lipkach Wielkich w latach 2022-2024.

Rok	Liczba uczniów ogółem	Liczba uczniów z gminy Santok
2022/2023	69	16
2023/2024	72	18
2024/2025	71	21

Źródło: Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Lipkach Wielkich.

Mieszkania wspomagane

Ze środków PFRON w ramach programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe (WSM) w m. Gralewo budowane są przez Fundację Stephanus z Kamienia Wielkiego mieszkania przeznaczone dla 10 osób dorosłych ze znacznym stopniem niepełnosprawności, w tym intelektualnej, wymagających wysokiego poziomu wsparcia. Będą oferować autonomię mieszkańców przy jednoczesnym zapewnieniu usług wspierających, dostosowanych do indywidualnych potrzeb oraz włączenie w niewielką społeczność mieszkaniową. Planowane uruchomienie inwestycji – czerwiec 2025 r.

D. Osoby w kryzysie bezdomności

Bezdomność stanowi zjawisko społeczne polegające na braku domu, mieszkania lub miejsca stałego pobytu, gwarantującego osobie lub rodzinie poczucie bezpieczeństwa, zapewniającego schronienie i zaspokojenie podstawowym potrzeb¹. Bezdomność może być dobrowolna, wynikająca z wyboru takiego stylu życia, może też wynikać z przyczyn obiektywnych, niezależnych od człowieka, takich jak np. klęski żywiołowe, recesja gospodarcza czy wojna. Nierzadko stanowi również efekt decyzji i postępowania człowieka oraz dysfunkcji, które go dotyczą, w tym zadłużenia, przemocy domowej, uzależnień, ucieczki z domu, zaburzeń psychicznych, problemów i konfliktów rodzinnych itd. Bezdomność może dotknąć człowieka w każdym wieku, jednak coraz częściej mówi się o młodych osobach doświadczających kryzysu bezdomności.

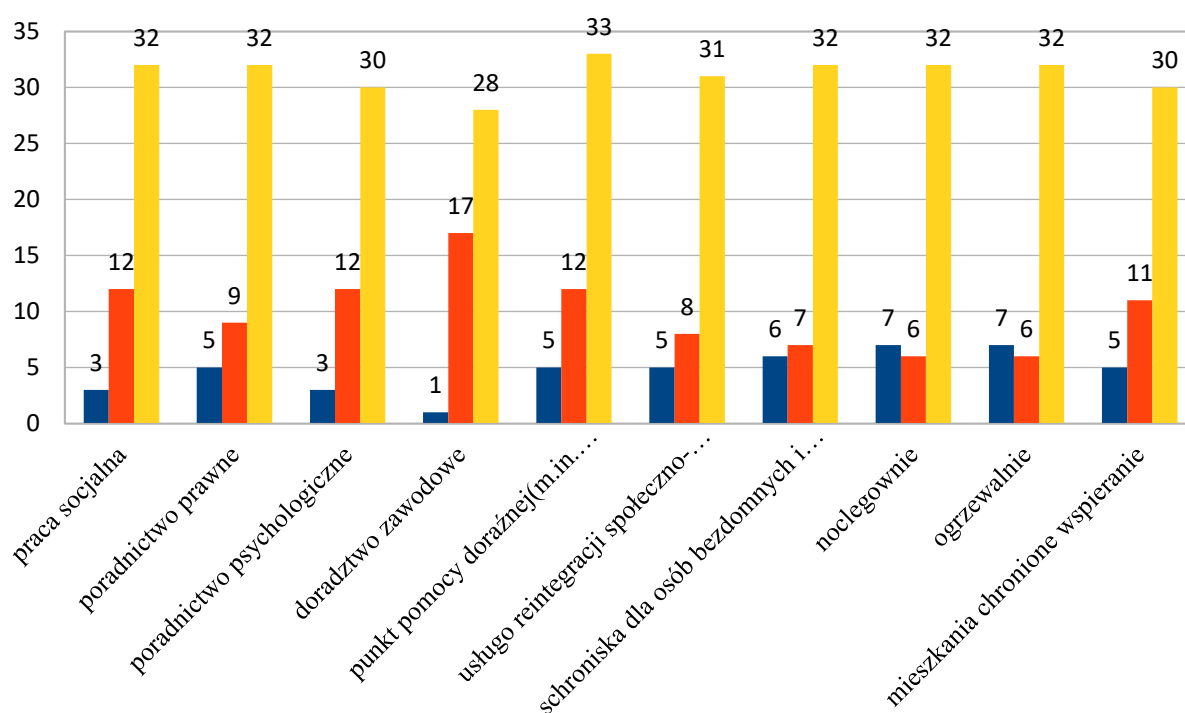
Według ustawy o pomocy społecznej osoba bezdomna to osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania. Udzielenie schronienia jest zadaniem gminy o

¹ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/bezdomnosc;3876751.html>

charakterze obowiązkowym. Realizacja świadczenia następuje w miejscach do tego przeznaczonych tj. schroniskach, noclegowniach oraz ogrzewalniach.

Ankietowanych poproszono o ocenę, na ile dedykowane bezdomnym usługi społeczne są potrzebne w gminie Santok. Za najwyższą potrzebę uznano utworzenie punktów pomocy doraźnej, np. jadalnia, a w dalszej kolejności na utworzenie miejsc pracy socjalnej, poradnictwo prawne, schroniska, noclegownie i ogrzewalnie.

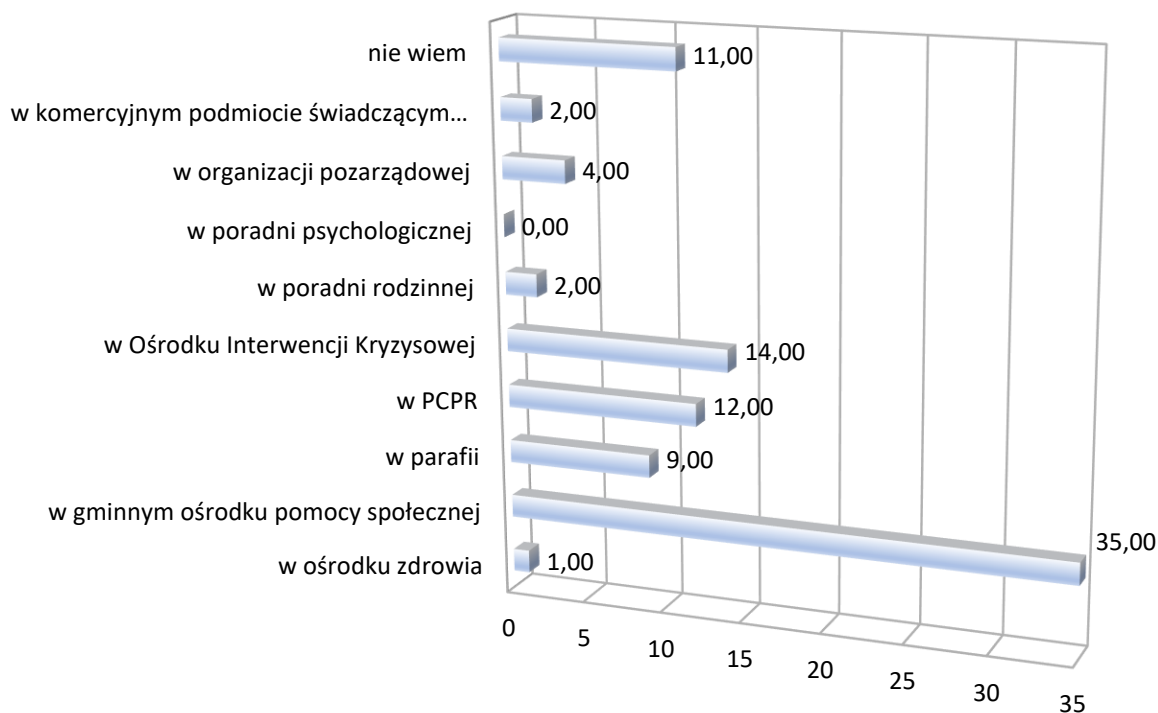
Wykres nr 14. Pytanie: Proszę ocenić, na ile poszczególne typy usług społecznych dedykowanych bezdomnym są potrzebne w gminie Santok?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

Kolejne pytanie dotyczyło pytania pomocy osobom w kryzysie bezdomności. Ankietowani wskazali na możliwość uzyskania wsparcia przede wszystkim w Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku, Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Gorzowie Wlkp. czy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.. Warto jednak zwrócić uwagę, że wielu mieszkańców nie wie, gdzie osoby w kryzysie bezdomności mogą otrzymać pomoc.

Wykres nr 15. Pytanie: Gdzie mogą znaleźć pomoc osoby w kryzysie bezdomności?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

Podstawową instytucją zajmującą się w Gminie wsparciem osób bezdomnych jest Ośrodek Pomocy Społecznej, który zgodnie z ustawą o pomocy społecznej realizuje wszystkie ustawowe zadania Gminy w zakresie wsparcia socjalnego mieszkańców. Jego zadania koncentrują się na zapewnieniu podstawowych potrzeb życiowych, wsparciu w procesie wychodzenia z bezdomności oraz reintegrację społeczną.

Gmina ma za zadanie udzielenie osobom bezdomnym schronienia poprzez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni lub schronisku dla osób bezdomnych. W razie potrzeby schronienia mieszkańca Gminy Santok wsparcia udzielają Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp., Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta w Gorzowie Wlkp., Kujawsko - Pomorskie Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu „JUDYM” Kołaczkowo, Szubin na świadczenie schronienia na rzecz osoby bezdomnej z usługami

opiekuńczymi Katarzynka w m. Synogać, Sadlno. Ponadto w Noclegowni i Schronisku z usługami opiekuńczymi dla Bezdomnych Mężczyzn w Krakowie przebywa 1 osoba. Prócz schroniska i noclegowni w okresie zimowych osoby bezdomne mogą korzystać z ogrzewalni w Gorzowie Wlkp. W roku 2024 r. łączna kwota poniesionych świadczeń na osoby bezdomne wyniosła 24.615,58 zł.

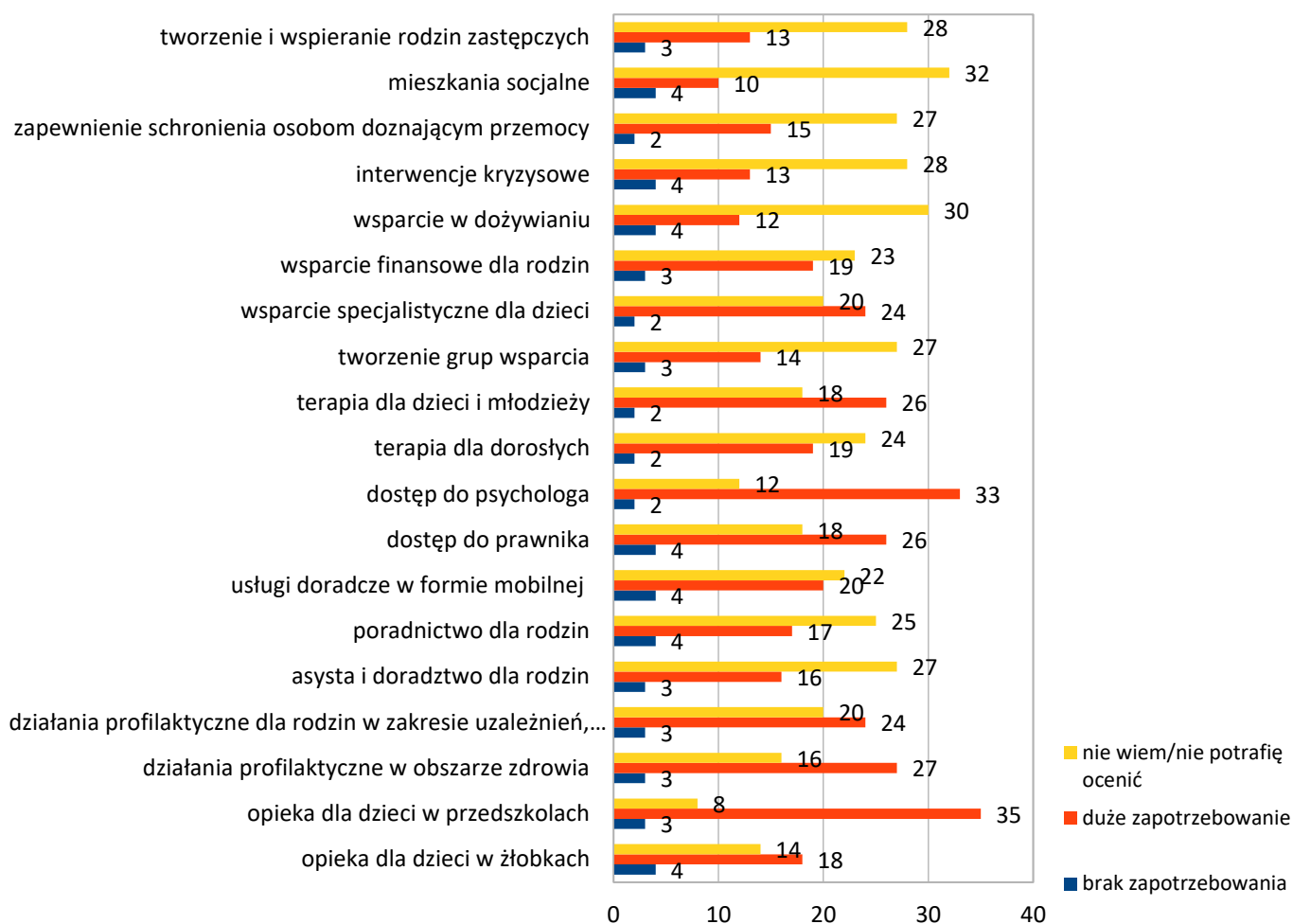
V. Rodziny potrzebujące wsparcia – opieka nad dzieckiem w kryzysie

Rodzina jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju. Występujące na jej drodze trudności życiowe są sprawą oczywistą. Mogą pojawić się w razie problemów zawodowych, utraty pracy czy niedostatecznych dochodów. Mogą też być efektem konfliktów małżeńskich lub w związku osób dorosłych. Bardzo często ich źródłem są jednak problemy wychowawcze, wynikające z rozwoju dzieci, które na różnych etapach życia potrzebują odpowiedniej uwagi i mądrych oddziaływań wychowawczych. Rodzice i opiekunowie wyposażeni w niezbędne kompetencje rodzicielskie, samodzielnie albo przy wsparciu ze strony krewnych, znajomych bądź przy okresowym wsparciu specjalistów potrafią radzić sobie z problemami a nawet sytuacjami kryzysowymi. Natomiast w rodzinie, w której kumulują się różne deficyty i zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, jak również problemy materialne i psychologiczne, przezwyciężenie sytuacji trudnych może okazać się niemożliwe bez długotrwałego i wielopoziomowego wsparcia ze strony służb społecznych.

Jeśli przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy zapewnić jej odpowiednie wsparcie przez m.in. działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego czy rodzin wspierających.

Ankietowanych poproszono w badaniu o wskazanie zasadności potrzeby usług społecznych dedykowanych rodzinom. Ankietowani wskazali w pierwszej kolejności na duże zapotrzebowanie na opiekę dla dzieci w przedszkolach, dostęp do psychologa oraz na wzmocnienie działań w obszarze zdrowia.

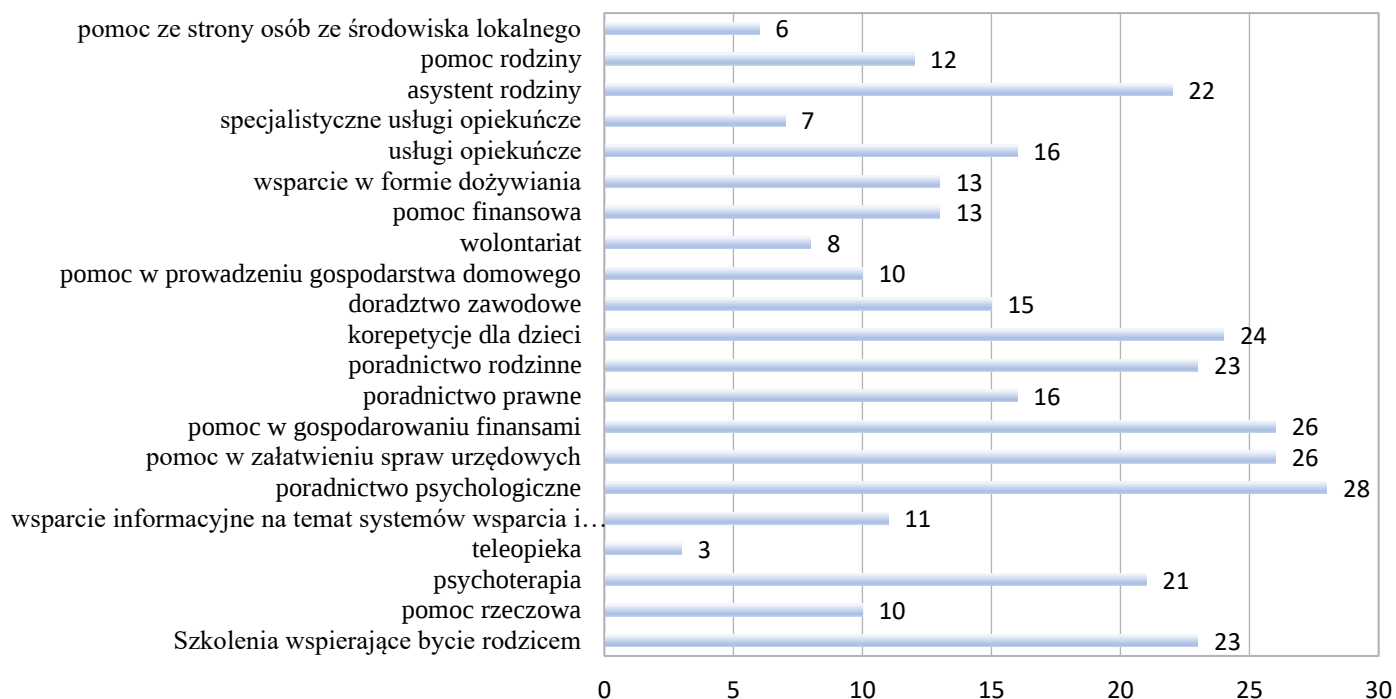
Wykres nr 16. Pytanie: Proszę ocenić, na ile poszczególne typy usług są potrzebne w gminie Santok?

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

Na pytanie: *Jakiego typu wsparcia potrzebują rodziny, które nie radzą sobie z codziennym funkcjonowaniem?* mieszkańcy gminy Santok wskazali w pierwszej kolejności przede wszystkim na potrzebę wsparcia psychologicznego, pomoc w gospodarowaniu finansami oraz pomoc w załatwieniu spraw urzędowych, a także we wsparciu w korepetycjach dla dzieci, szkoleniach wspierających bycie rodzicem oraz poradnictwa rodzinnego.

Wykres nr 17. Pytanie: *Jakiego typu wsparcia potrzebują rodziny, które nie radzą sobie z codziennym funkcjonowaniem?*

Źródło: Opracowanie własne OPS w Santoku

Asystent rodziny

Istotną rolę w zakresie wsparcia rodzin odgrywa asystent rodziny, który realizując swoje zadania odpowiedzialny jest m.in. za bezpośrednią pracę z rodzicami oraz dziećmi, a także działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny. W gminie Santok zatrudniony jest 1 asystent rodziny. Wśród rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną tj. asystenturą w Gminie Santok w 2023 roku stanowiły 13 rodzin (28 dzieci), w tym rodziny zobowiązane do współpracy przez Sąd stanowiły 7. W 2024 r. objętych wsparciem było 11 rodzin (26 dzieci), w tym sądowe 8. Działania asystenta obejmowały m.in. pomoc w sprawach administracyjnych, w dostępie świadczeń zdrowotnych, a także wsparcie w codziennych czynnościach życiowych.

Pieczna zastępcza

W sytuacji, gdy rodziny nie są w stanie, pomimo otrzymanego wsparcia asystenta, wypełniać swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a więc zapewnić potomstwu bezpieczeństwa, opieki i właściwego wychowania, dzieci mogą zostać odebrane rodzicom i umieszczone w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.

Tabela nr 6. Piecza zastępcza w latach 2023 – 2024.

Placówka	2023		2024	
	Liczba dzieci	Koszty (zł)	Liczba dzieci	Koszty (zł)
Instytucjonalna piecza zastępcza	2	40.611,28	2	29.005,71
Rodzinna piecza zastępcza	13	121.350,75	12	109.121,99
Razem	15	161.962,03	14	138.127,70

Źródło: opracowanie własne OPS.

Przemoc w rodzinie

Jednym z zadań Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zatwierdzonego Uchwałą Nr XXVII/248/2020 Rady Gminy Santok z dnia 16 grudnia 2020 r. na lata 2021-2025, obejmującego swoim zakresem zadania mające na celu przede wszystkim ochronę osób doznających przemocy w rodzinie. Pojęcie przemocy w rodzinie obejmuje wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić. Przemoc w rodzinie to nie tylko znęcanie się fizyczne nad członkiem rodziny, ale także dręczenie psychiczne, wykorzystywanie seksualne i ekonomiczne.

Zespół Interdyscyplinarny w 2024 r. zbierał się 6 razy, zachowując jego ustawowy termin oraz powołał 16 grup diagnostyczno - pomocowych, które pracowały w ramach 55 spotkań. Do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 17 „Niebieskich Kart” dotyczących przemocy w rodzinie oraz kontynuowano 9 procedur „Niebieskiej Karty” z roku 2023. Działaniami Zespołu objętych było 21 rodzin. Z dokumentacji zgromadzonej w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że liczba osób w rodzinach objętych działaniami w ramach procedury "Niebieskiej Karty" wyniosła 54 osoby, zaś liczba osób doświadczających przemocy wynosiła 34 osób, w tym 20 kobiet, 4 mężczyzn oraz 10 dzieci. Wobec tych rodzin podjęto następujące działania: diagnozowano sytuację i potrzeby osób, udzielano kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, świadczone pracę socjalną, w tym pracownicy socjalni i dzielnicowi odbywali cykliczne wizyty w środowisku monitorujące sytuację rodziny. Wśród 22 osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie znalazło się 21 mężczyzn. Wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy podejmowano następujące działania: informowano o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy domowej, przeprowadzono rozmowy wspierające, nakłaniano do poradnictwa psychologicznego, zgłaszano do Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przeprowadzano cykliczne wizyty w

środowisku monitorujące sytuację rodziny.

Pomoc żywnościowa

W ramach wsparcia Gmina Santok realizowała Wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023, który skierowany był na zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych. Od roku 2024 r. jest realizowany Wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028, który jest kontynuacją poprzedniego. W roku 2023 r. dożywianiem objęto 41 dzieci i młodzieży z terenu Gminy Santok, na co wydatkowano kwotę 19.933,00 zł. W 2024 r. dożywianiem objęto 34 dzieci i młodzieży z terenu Gminy Santok, na co wydatkowano kwotę 18.428 zł. Pomoc trafiała również do osób dorosłych, spełniających warunki otrzymania świadczeń z pomocy społecznej.

W ramach kontynuacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, kolejnym jest Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (FEPŻ) – Podprogram 2023. Celem programu jest przeciwdziałanie depriwacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej osobom najbardziej potrzebującym oraz zapewnienie działań towarzyszących, mających na celu wspieranie ich włączenia społecznego. Zakwalifikowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku rodziny oraz osoby samotne otrzymują bezpłatnie artykuły spożywcze, jak również mają możliwość skorzystania z warsztatów edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania marnowaniu żywności czy warsztatów kulinarnych.

W 2023 r. przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku wydanych zostało 2 tony 27 560 kg żywności. Pomoc żywnościowa trafiła do 157 osób (72 rodzin) znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W lipcu 2024 r. zakwalifikowano do wsparcia 170 osób (77 rodzin), gdzie łącznie wydano 1 tona 245 kg.

Placówki wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej Gralewianka w Gralewie, Polichnianka w Starym Polichnie i Lipkowianka w Lipkach Wielkich. Placówki wsparcia dziennego są jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny, w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Placówki w Gralewie „Gralewianka” i Starym Polichnie „Polichnianka” powołane zostały Uchwałą Rady Gminy Santok z dnia 10 marca 2021 r. Nr XXX/288/2021 w sprawie utworzenia placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie pracy podwórkowej. Dnia 26 października 2022 r. została powołana placówka w Lipkach Wielkich „Lipkowianka”

(Uchwała Nr XLIX/454/2022 Rady Gminy Santok z dnia w sprawie utworzenia placówki wsparcia dziennego prowadzonej w formie pracy podwórkowej), która była odpowiedzią na zapotrzebowanie na tego typu placówki w gminie Santok.

W 2023 r. oraz 2024 r. w drodze konkursu ofert na prowadzenie placówek wyłoniono organ prowadzący, tj. Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Santok „Pomocna Dłoń” w Santoku, których łączny koszt w 2023 r. wyniósł 31.141,48 zł, zaś w 2024 r. wydatkowano 45.000,00 zł.

Główne działania placówek wsparcia dziennego o charakterze pracy podwórkowej były działania animacyjno-socjoterapeutyczne, tj. organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży, kreatywne i twórcze zajęcia dla dzieci i młodzieży, zajęcia socjoterapeutyczne i profilaktyczne dla dzieci i młodzieży, konsultacje i warsztaty dla rodziców. W każdej ze świetlic mogło przebywać maksymalnie do 15 dzieci.

Zadanie finansowane jest ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii dla Gminy Santok na lata 2022-2025. Placówki są w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 1 w Gorzowie Wlkp.

Mieszkańcy Gminy Santok mają możliwość skorzystania z pomocy udzielanej w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 1 w Gorzowie Wlkp., która odgrywa kluczową rolę we wsparciu edukacyjnym, emocjonalnym i społecznym społeczności lokalnej. Działalność głównie skupia się na szerokim spektrum usług mających na celu wspieranie dzieci, młodzieży, rodziców czy nauczycieli. W roku 2024 mieszkańcy mogli skorzystać ze wsparcia specjalistów oraz szkoleń Szkoła dla Rodziców.

Wsparcie rodzin w kryzysie

Mieszkańcy Gminy Santok mogą uzyskać bezpłatną specjalistyczną pomoc w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo – wychowawczych oraz kryzysach w rodzinie.

W 2023 roku odbyło się 14 spotkań, zaś w 2024 roku udzielono 35 porad. Dyżury asystenta rodziny odbywają się w ramach projektu *Herbatka u asystenta*.

Karta Dużej Rodziny

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku realizuje ustawę z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1744 ze zm.). Od 1 stycznia 2019 roku Kartę Dużej Rodziny mogą założyć również rodzice, którzy kiedykolwiek mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci - bez względu na ich wiek w chwili składania wniosku.

Oznacza to, że prawo do zniżek mają wszyscy, którzy wychowali co najmniej troje dzieci. Karta Dużej Rodziny jest ogólnopolskim systemem zniżek, stworzonym z myślą o rodzinach wielodzietnych, którym oferowane są rabaty, zarówno przez instytucje publiczne, jak i firmy prywatne. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. Karta Dużej Rodziny wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Karta jest przyznawana niezależnie od dochodu w rodzinie i co równie ważne, wydawana jest bezpłatnie, a jedynie wydanie duplikatu bądź drugiej formy karty /np. elektronicznej/ podlega opłacie. Wnioski o wydanie Karty Dużej Rodziny składane są w formie papierowej lub w formie elektronicznej.

W 2024 roku zarejestrowano 20 wniosków o wydanie Karty Dużej Rodziny. Zamówiono 174 kart tradycyjnych i 175 elektronicznych. Na realizację ww. programu w 2023 roku otrzymano dotację z budżetu państwa w wysokości 2 040,00 zł. Wzrost zainteresowania Kartą Dużej Rodziny w 2023 roku wynikał m.in. z możliwości złożenia oświadczenia do przedsiębiorstwa energetycznego w celu zamrożenia cen prądu do limitu 3 MWh rocznie dla posiadaczy KDR.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027. Rekomendacje.

Diagnozowanie problemów i potrzeb w zakresie usług społecznych oraz planowanie procesu deinstytucjonalizacji jest możliwe dzięki analizie danych zastanych oraz przeprowadzeniu badań w społeczności lokalnej. Na podstawie powyższych można sporządzone zostały cele oraz działania, do których Gmina będzie dążyć podczas realizacji Planu.

Metodologia badawcza obejmowała badania ilościowe. Pomimo ankiet w wersji papierowej oraz online, do badania przystąpiło 48 dorosłych mieszkańców Gminy, w tym 30 kobiet i 18 mężczyzn. Celem badania ankietowego było sprawdzenie, jakie są zasoby i wyzwania związane z rozwojem usług społecznych w gminie Santok, które mają na celu wsparcie mieszkańców, szczególnie dla (1) osób starszych, (2) osób z niepełnosprawnościami, (3) osób będących w kryzysach psychicznych, (4) osób w kryzysie bezdomności oraz (5) rodzin potrzebujących wsparcia. Wskazane obszary są spójne z wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Usług Społecznych oraz większości dokumentów strategicznych wskazujących grupy zagrożone wykluczeniem lub wymagające wsparcia.

Obszar I. Osoby starsze				
Cel ogólny nr 1. Wzrost aktywności społecznej i podtrzymywanie samodzielności osób starszych w społeczności lokalnej.				
Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1.	Rozwój aktywności społecznej i integracji osób starszych	Współpraca oraz udzielanie wsparcia organizacjom i instytucjom wspierającym aktywność seniorów	UG, OPS, KS, NGO, CKiR, PP	Liczba organizacji pozarządowych Liczba udzielonego wsparcia
		Organizacja zajęć edukacyjnych	UG, OPS, NGO, CKiR, PUP, KS, PP	Liczba zajęć edukacyjnych

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

		Tworzenie nowych klubów seniora	UG, OPS, NGO, CKiR	Liczba nowych klubów
2.	Przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych	Zwiększenie umiejętności cyfrowych wśród osób starszych	UG, NGO, CKiR	Liczba szkoleń
		Prowadzenie kampanii informacyjnych na temat dostępnych usług i możliwości wsparcia dla seniorów	UG, OPS, CKiR, POZ, PP, GKRPA	Liczba kampanii
Cel ogólny nr 2. Eliminowanie barier i promowanie równości społecznej dla seniorów				
Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1.	Poprawa dostępu do usług opiekuńczych i zdrowotnych	Usługi opiekuńcze i sąsiedzkie	OPS, NGO	Liczba usług opiekuńczych Liczba usług sąsiedzkich
		Organizowanie akcji profilaktycznych	UG, NGO, OPS, POZ, PP	Liczba akcji
		Edukacja zdrowotna i promocja zdrowego stylu życia	UG, NGO, OPS, POZ, PP	Liczba działań edukacyjnych
		Organizacja szkoleń i warsztatów dla opiekunów osób starszych/ zależnych	UG, NGO, OPS, POZ	Liczba szkoleń i warsztatów
2.	Przeciwdziałanie stereotypom i zwiększanie wrażliwości	Organizacja zajęć między- i wewnątrzpokoleniowych	UG, NGO, OPS, placówki oświatowe, kluby sportowe	Liczba działań

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

	młodych mieszkańców Gminy na potrzeby seniorów			
--	---	--	--	--

Zakładane rezultaty

- Poprawa jakości życia osób starszych.
- Zwiększenie dostępu doróżnych form opieki i wsparcia
- Rozwój oferty aktywizacji osób starszych.

Obszar II. Osoby z niepełnosprawnościami				
Cel ogólny nr 1. Wzrost aktywności społecznej i podtrzymywanie samodzielności osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej.				
Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1.	Wspieranie integracji osób z niepełnosprawnościami ze społecznością lokalną	Organizacja wydarzeń integracyjnych	UG, OPS, NGO, CKiR, ŚDS, placówki oświatowe, kluby sportowe	Liczba wydarzeń
		Organizowanie zajęć sportowych/ rekreacyjnych	UG, OPS, NGO, CKiR, ŚDS, placówki oświatowe, kluby sportowe	Liczba zajęć

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

2.	Rozwój aktywności społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami	Współpraca z pracodawcami	UG, OPS, PUP, ŚDS, NGO	Liczba działań
		Utworzenie ośrodków wsparcia	UG, NGO, OPS	Liczba ośrodków wsparcia
		Zwiększenie umiejętności cyfrowych	UG, OPS, NGO, CKiR, SDS	Liczba szkoleń
Cel ogólny nr 2. Eliminowanie barier i promowanie równości społecznej dla osób z niepełnosprawnościami.				
Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1.	Rozwój usług asystenckich	Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej oraz usługi opiekuńcze	UG, OPS, PUP, PCPR, NGO	Liczba działań Liczba uczestników
		Organizacja szkoleń i warsztatów dla opiekunów	ŚDS, OPS, NGO	Liczba szkoleń i warsztatów Liczba uczestników
		Organizacja kampanii zdrowotnych/ warsztatów/programów profilaktycznych	UG, OPS, SDS, PCPR, NGO, POZ	Liczba działań Liczba uczestników

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

2.	Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Organizowanie i udział w kampaniach informacyjnych i edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości nt potrzeb osób z niepełnosprawnościami	UG, OPS, PCPR, CKiR, POZ, SDS, placówki oświatowe	Liczba działań
-----------	---	--	---	----------------

Zakładane rezultaty:

- Wsparcie osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu
- Zwiększenie dostępu doróżnych form opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami.
- Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami.
- Rozwój oferty aktywizacji osób z niepełnosprawnościami

Obszar III. Rodziny potrzebujące wsparcia				
Cel ogólny nr 1. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.				
Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1.	Zwiększenie kompetencji rodziców do pełnienia w odpowiedni i samodzielny	Herbatka u asystenta i Punkt konsultacyjny ds. Uzależnień	UG, OPS, CKiR, NGO, GKRPA, placówki oświatowe	Liczba beneficjentów

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

	sposób swojej roli w procesie wychowawczym dziecka.	Realizacja działań promujących aktywne wzorce spędzania czasu wolnego i wypoczynku rodzinnego.	UG, OPS, GKRPA, CKiR, NGO, placówki oświatowe	Liczba działań
2.	Wsparcie psychologiczne dla rodzin w kryzysie.	Zapewnienie wsparcia psychologicznego członkom rodzin będących w kryzysie	UG, OPS, NGO, GKRPA, PCPR, placówki oświatowe	Liczba beneficjentów
		Zapewnienie i rozwój systemu wsparcia pomocowego dla potrzebujących rodzin	UG, OPS, NGO, GKRPA, placówki oświatowe	Liczba beneficjentów
3.	Zmniejszenie skali przemocy domowej poprzez poprawę dostępu do opieki środowiskowej, wsparcia psychologicznego oraz zintensyfikowane działania edukacyjne.	Zapewnienie osobom doznającym przemocy dostępu do bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego, interwencji kryzysowej oraz pomocy medycznej.	ZI, GKRPA, OPS, PCPR, UG, NGO, POZ, placówki oświatowe	Liczba beneficjentów
		Organizowanie/prowadzenie/udział w kampaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	ZI, UG, GKRPA, OPS, NGO, CKiR, POZ, placówki oświatowe	Liczba działań

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

		Udostępnianie baz danych zawierających informacje na temat istniejących placówek udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej.	OPS, ZI, GKRPA, PCPR	Liczba informatorów
		Motywowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i/lub psychologiczno-terapeutycznych.	OPS, ZI, GKRPA, PCPR	Liczba skierowanych beneficjentów
		Udzielanie pomocy rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej poprzez procedurę NK.	ZI, GKRPA, OPS, POZ, placówki oświatowe	Liczba skierowanych beneficjentów
Cel ogólny nr 2. Przystosowanie funkcjonowania środowiska, w którym dorasta dziecko, do wspierania jego rozwoju.				
1.	Zapewnienie dostępu do wsparcia edukacyjnego oraz opiekuńczego dla dzieci, szczególnie tych zmagających się z różnego rodzaju trudnościami.	Rozwój Placówek Wsparcia Dziennego dla dzieci pochodzących z rodzin z dysfunkcjami.	OPS, NGO, placówki oświatowe	Liczba PWD Liczba dzieci

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

2.	Pomoc rodzinom w opiece nad dziećmi w wieku przedszkolnym i młodszym.	Utworzenie klubu dziecięcego w Gralewie	UG, NGO	Liczba uruchomionych ośrodków wsparcia
3.	Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, sprzyjających aktywności fizycznej i zdrowemu stylowi życia.	Realizacja działań promujących aktywne wzorce spędzania czasu wolnego i wypoczynku rodzinnego.	CKiR, NGO, placówki oświatowe, kluby sportowe	Liczba działań

Zakładane rezultaty

- Zwiększenie kompetencji rodziców opiekunów w zakresie opieki i wychowania dzieci
- Stworzenie dzieciom i młodzieży warunków do wszechstronnego rozwoju
- Zapewnienie rodzinom doświadczającym trudności kompleksowego wsparcia

Obszar IV. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego.

Cel ogólny nr 1. Zwiększenie świadomości i promocja zdrowego stylu życia w społeczności, obejmującego aspekty fizyczne i psychiczne.

Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
------------	-------------------------	------------------	--------------------------------	------------------

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

1.	Edukowanie społeczności lokalnej w zakresie zdrowego stylu życia oraz zdrowia psychicznego	Organizowanie kampanii informacyjnych i edukacyjnych na temat zdrowego odżywiania, aktywności fizycznej, zdrowia psychicznego itp.	UG, OPS, NGO, PP, CKiR, PWD, placówki oświatowe	Liczba działań
		Zakup i rozpowszechnianie wśród społeczności lokalnej materiałów edukacyjnych o tematyce zdrowotnej	UG, OPS, GKRPA, POZ, CKiR, ZI, placówki oświatowe	Ilość zakupionych materiałów edukacyjnych
2.	Wsparcie społeczności gminnej w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego	Realizacja programów profilaktycznych.	UG, OPS, GKRPA, POZ, ZI, placówki oświatowe	Liczba zrealizowanych programów
Cel ogólny nr 2. Zredukowanie barier w dostępie do usług zdrowotnych, szczególnie dla osób będących w kryzysie psychicznym.				
1.	Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych, szczególnie w zakresie zdrowia psychicznego	Wsparcie specjalistyczne – m.in. psychiatra, psycholog	UG, OPS, PPP, GKRPA NGO, POZ, GKRPA, ZI, placówki oświatowe	Liczba udzielonych porad
2.	Integracja osób w kryzysie psychicznym i ich otoczenia	Utworzenie mieszkań wspomaganych w Gralewie	UG, OPS, NGO	Liczba uruchomionych ośrodków wsparcia
		Grupa Wsparcia dla osób uzależnionych	UG, GKRPA	Liczba grup wsparcia

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

		Grupa Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich otoczenia	ŚDS	Liczba grup wsparcia
--	--	---	-----	----------------------

Zakładane rezultaty

- Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia
- Poprawa jakości życia

Obszar V. Wsparcie osób w kryzysie bezdomności.				
Cel ogólny nr 1. Zmniejszenie liczby osób w kryzysie bezdomności poprzez zapewnienie im schronienia oraz działania zapobiegawcze.				
Lp.	Cele szczegółowe	Działania	Podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1.	Zmniejszenie wskaźnika ubóstwa	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej	UG, OPS, NGO	Liczba beneficjentów
2.	Zapewnienie schronienia osobom w kryzysie bezdomności	Prowadzenie działań w ramach zapewnienia schronienia osobom tego pozbawionym	UG, OPS, NGO	Liczba skierowanych beneficjentów do placówek
		Zwiększanie dostępności do miejsc schronienia	UG, OPS, NGO	Liczba zawartych umów/porozumień

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025-2027

3.	Zapewnienie sprawnej pomocy osobom zagrożonym bezdomnością	Ścisła współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą osobom bezdomnym	UG, OPS, NGO	Liczba zawartych umów/porozumień
Cel ogólny nr 2. Oferowanie kompleksowego wsparcia, umożliwiającego osobom w kryzysie bezdomności na powrót do samodzielności i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.				
1.	Zapewnienie interdyscyplinarnego wsparcia.	Poradnictwo psychologiczne, instruktor terapii uzależnień itp.	UG, OPS, NGO, ZI, GKRPA	Liczba udzielonego wsparcia

Zakładane rezultaty

- Zwiększenie dostępu do usług społecznych
- Poprawa jakości życia osób w kryzysie bezdomności lub zagrożonych bezdomnością

Realizacja Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji

Wdrażanie procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie Gminy Santok jest przedsięwzięciem strategicznym, mającym na celu dostosowanie systemu wsparcia do współczesnych potrzeb społecznych. Proces ten, polegający na przejściu od dużych, scentralizowanych instytucji do bardziej zindywidualizowanych i lokalnie dostępnych form wsparcia, wymaga jednak skoordynowanych działań na wielu poziomach. Osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie założeń ujętych w Planie są przede wszystkim władze Gminy, jak i wszystkie jego jednostki organizacyjne i podmioty wspierające, jako że są głównym inicjatorem planowanych działań, stając się tym samym głównym elementem struktury o charakterze organizacyjnym.

W procesie realizacji Planu podkreśla się priorytetową rolę mieszkańców będących głównym adresatem planowanych działań. Wskazane cele oraz zadania mają na celu poprawić warunki życia. Odbiorcy działań to także realizatorzy planowanych usług, czyli osoby i podmioty uznawane za wykonawców.

Aby skutecznie zrealizować cele deinstytucjonalizacji i zapewnić trwałe korzyści dla mieszkańców niezbędne jest powołanie Zespołu odpowiedzialnego za wdrażanie Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025 – 2027. Sukcesywna realizacja przyjętych założeń uwarunkowana jest czytelnym podziałem obowiązków, a także ścisłą współpracą wszystkich jednostek włączonych w działania rozwojowe Gminy Santok. Podmiotami pomocniczymi we wdrażaniu Planu będą w szczególności placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku, Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku, Powiatowy Urząd Pracy w Gorzowie Wlkp., Policja, kluby seniora, kluby sportowe oraz przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji pozarządowych.

Źródła finansowania

Jednym z warunków realizacji wskazanych w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025 – 2027 celów jest ich finansowanie. Aby określić w sposób realny koszty realizacji niniejszego Planu należy uwzględnić wydatki na realizowane obecnie usługi społeczne. W tym celu poniżej przedstawione zostały środki finansowe wydatkowane w zakresie pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej Gminy Santok w 2023 i 2024 roku:

Tabela nr 7. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie Gminy Santok w latach 2023-2024.

Rok	Pomoc społeczna (zł)	Rodzina (zł)	Edukacyjna opieka wychowawcza (zł)	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (zł)	Ogółem (zł)
2023	2.538.612,35	4.169.304,38	36.406,19	15.000,00	6.759.322,92
2024	3.276.266,55	5.487.912,52	13.002,19	0,00	8.777.181,26

Źródło: Centrum Usług Wspólnych w Santoku.

Wdrażanie i realizacja Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025 – 2027 będzie finansowana w ramach dostępnych źródeł, tj. środki samorządu terytorialnego, środki pochodzące z dotacji rządowych, środki w ramach dofinansowań z Unii Europejskiej, środki z funduszy celowych (np. PFRON) oraz środki osób, które korzystają z usług (partycypacja częściowa). Duże znaczenie mają organizacje pozarządowe, które ubiegać się mogą o dotacje na realizację zadań, dlatego wskazana jest współpraca samorządu z NGO celem działań dopełniających oraz wzajemnej informacji i pomocy przy ubieganiu się o różnego rodzaju środki finansowe.

Monitorowanie i ewaluacja

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025 – 2027 podlega monitoringowi, umożliwiającemu sprawdzanie postępów i ocenę skuteczności procesu przenoszenia działań z instytucji do środowiska lokalnego. Jest to możliwe poprzez analizę warunków życia mieszkańców, dostępności wsparcia społecznego i efektywności inicjatyw wspierających autonomię i integrację społeczną. Monitoring ma na celu kontrolę zgodności realizowanych zadań z założeniami, utrzymywanie wyznaczonych kierunków wprowadzania zmian oraz umożliwienie ewentualnej korekty zaplanowanych działań. W ramach niego sporządzane będzie roczne sprawozdanie, przedkładane Wójtowi Gminy Santok do końca marca danego roku. Sprawozdanie za okres realizacji całości Planu przedłożone będzie do marca 2028 r.

Celem ewaluacji zaś będzie oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów.

Podsumowanie

Określone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Santok na lata 2025 – 2027 obszary, cele oraz działania wyznaczają podwaliny w kierunku rozwoju Gminy, natomiast przypisane do nich zadania stanowią zakres inicjatyw, których podjęcie umożliwi realizację niniejszego Planu. Wdrażanie oraz kontrolowanie tego procesu będzie możliwe dzięki precyzyjnie określonym wskaźnikom monitoringowym, a systematyczny monitoring zapewni możliwość adaptacji Planu do zmieniających się warunków społecznych.

Realizacja planu usług publicznych będzie kompleksowym i wieloaspektowym przedsięwzięciem, przez co wymaga skoordynowanych działań na różnych poziomach. Wdrożenie proponowanych działań przyczyni się do znaczącej poprawy jakości życia mieszkańców, wzmocnienia społeczności lokalnych oraz stworzenia warunków, które pozwolą na pełne uczestnictwo wszystkich obywateli w życiu społecznym, niezależnie od ich sytuacji życiowej. Plan ten jest fundamentem do dalszych działań i innowacji, mających na celu stale podnosić standardy życia i wsparcia w Gminie.

Powyższy dokument ma stanowić koncepcję rozwoju w zakresie usług społecznych dla Gminy Santok z uwzględnieniem potrzeb i możliwości. Należy mieć na uwadze, że w odpowiedzi na zmieniającą się rzeczywistość, Plan może ulec zmianom.

Bibliografia

1. *Deinstytucjonalizacja opieki długoterminowej w Polsce. Cele i wyzwania*, red. Piotr Błędowski, Warszawa 2021.
2. *Deinstytucjonalizacja w polityce społecznej – szanse i zagrożenia*, red. Mirosław Grewiński i Joanna Lizut, Warszawa 2021.
3. *Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Santok*, Santok 2024.
4. *Główny Urząd Statystyczny*, <https://stat.gov.pl>.
5. *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii dla Gminy Santok na lata 2022-2025*.
6. *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych 2021-2025*.
7. *Ogólnopolskie ramowe wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych*.
8. *Ogóлноeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności*, 2012.
9. *Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla województwa lubuskiego na lata 2023-2026*, Zielona Góra 2023.

10. *Strategia Polityki Senioralnej Gminy Santok na lata 2021-2025.*
11. *Uchwała nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2023 (z perspektywą do 2035 r.).*

Opracowanie: Anita Łukowiak, Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku

Wykaz skrótów

CKiR – Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku

COM – Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne w Gralewie

GKRPA – Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KS – Klub seniora

MW - Mieszkania wspomagane w Gralewie

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

NGO – organizacja pozarządowa

NK – procedura „Niebieskie Karty”

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku

PCPR– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wielkopolskim

PES – podmioty ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PK – Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień w Santoku

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 w Gorzowie Wielkopolskim

PP – Posterunek Policji w Santoku

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Gorzowie Wlkp.

PWD – Placówka Wsparcia Dziennego

SOSW – Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Lipkach Wielkich

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy w Santoku

UG – Urząd Gminy Santok

ZI – Zespół Interdyscyplinarny w Santoku